

**TERRORISMIN VAIKUTUKSET NUORTEN
TULEVAISUUDENKUVIIN**

Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden laitos
Pro gradu- tutkielma
Maaliskuu 2006
Jenni Miettinen

TIIVISTELMÄ

Terrorismi on ilmiö, joka on ollut olemassa lähes aina. Median siihen luoman kiinnostuksen takia se on kuitenkin yleistynyt ja saavuttanut meidät suomalaisetkin. Mielenkiintoni terrorismin vaikutuksista nuoriin ja heidän tulevaisuuteen heräsi juuri terrorismin uutisoinnin myötä. Tutkimuksen tarkoitus on selvittää millaisia vaikutuksia terrorismilla on nuorten tulevaisuudenkuviin. Vaikutusta käsitellään tässä tutkimuksessa nuorten omien kokemusten kautta, ei ennen - jälkeen akselilla. Tutkimuksen taustalla on teoriaa terrorismista, nuorten ajattelun ja identiteetin kehittymisestä sekä tulevaisuusajattelu käsite. Tulevaisuusajattelun avulla voidaan hahmottaa nuorten kokonaisvaltaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Aineistona tutkimuksessani on 22 pohjoissavolaisen lukion ensimmäisen luokan opiskelijan kirjoitelmaa aiheesta ”Miten terrorismi vaikuttaa tulevaisuudenkuvaani”. Nuoret kirjoittivat kirjoitelmat äidinkielen tunnilla annetun tehtävänannon perusteella. Lähestyin kirjoitelmia narratiivisuuden avulla ja analysoin kirjoitelmat juonirakenne analyysia käyttäen, sillä se mahdollistaa kirjoitelmien kokonaisuuden säilyttämisen.

Kirjoitelmista nousi esiin neljä erilaista ryhmää, joita erotti tapa, miten nuoret kokivat terrorismin vaikuttavan heidän tulevaisuuteensa. Nimesin nuorten ryhmät seuraavasti: 1) Tulevaisuuteen luottajat, 2) Vaikutuksen myöntäjät, 3) Oman elämänsä hallitsijat sekä 4) Torjujat. Tulevaisuuteen luottajat suhtautuvat tulevaisuuteen optimistisesti, eivätkä usko tulevaisuudessa olevan terrorismia tai sotia. Vaikutuksen myöntäjät taas kokevat terrorismilla olevan jonkinlaista vaikutusta tulevaisuudenkuviin. Vaikutus saattaa olla positiivista tai negatiivista. Oman elämänsä hallitsijoilla on vahva käsitys siitä, mihin maailma on menossa. Myös oman elämän suunnitelmat ovat selvillä. He haluavat ottaa kantaa ja vaikuttaa maailman kehitykseen. Torjujien ryhmä on mielenkiintoinen: he tunnustavat terrorismin olemassa olon, mutta torjuvat sen vaikutuksen omaan tulevaisuuteen. He eivät suostu pelkäämään terrorismia tai alistumaan se luomalle pelon ilmapiirille.

Tutkimuksessa nousi vahvasti esiin se, että nuoret pohtivat terrorismia ja sen vaikutuksia omaan elämään. Terrorismi on koko ajan kasvava ilmiö ja sen takia siitä tulee puhua nuorten kanssa avoimesti. Median luoma kuva ei aina ole se ainut ja oikea. On tärkeää, että nuorille kerrotaan mitä maailmassa tällä hetkellä tapahtuu ja miten he itse voivat vaikuttaa tulevaisuuteensa.

Asiasanat: terrorismi, nuoret, tulevaisuudenkuva, tulevaisuusajattelu

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA.....	3
2.1 Terrorismi	3
2.1.1 Terrorismin käsite.....	3
2.1.2 Terrorismin historia	4
2.1.3 Nykypäivän terrorismi	6
2.1.4 Media terrorismin kumppanina	8
2.2 Nuoren ajattelun ja identiteetin kehitys	10
2.2.1 Ajattelun kehittyminen	10
2.2.2 Identiteetin rakentuminen	11
2.2.3 Taustalla tulevaisuusajattelu	13
3 AIEMMAT TUTKIMUKSET	16
3.1 Nuorten tulevaisuudenkuvat	16
3.2 Terrorismin vaikutus nuoriin	19
4 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
4.1 Tutkimusongelma.....	22
4.2 Laadullinen tutkimus	22
4.3. Aineiston keruu	23
4.4 Aineiston analyysi	25
5 NELJÄ TAPAA SUHTAUTUA TULEVAISUUTEEN.....	29
5.1 Tulevaisuuteen luottajat.....	29
5.2 Vaikutuksen myöntäjät	33
5.3 Oman elämänsä hallitsijat.....	40
5.4 Torjujat	42
5.5 Tiivistelmä tuloksista	45
6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	47
6.1 Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden kriteerejä.....	47
6.2 Oman tutkimuksen arvioiminen.....	48
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	51
LÄHTEET.....	56

Liite 1: Tehtävänanto nuorille

Liite 2: Opettajan näyttämä 1. kalvo.

Liite 3: Opettajan näyttämä 2. kalvo.

1 JOHDANTO

7. heinäkuuta 2005 Lontoon joukkoliikennevälineissä tapahtuu joukko räjähdyksiä. Kuolleita on vahvistettu menehtyneen vähintään 49.

Terrorisi ilmiönä on mielenkiintoinen. Moni varmasti pohtii, mikä saa ihmisen räjäyttämään itsensä ja useita muita tai lentämään lentokoneella päin suuria rakennuksia. Terrorismi on ilmiö, joka kiinnostaa koko ajan suurempaa yleisöä. Voidaan sanoa, että terrorismia on ollut aina, sen muoto on vaan muuttunut (Webel 2004, 16.) Terroristi-iskut eivät ole varsinaisesti lisääntyneet, mutta yhden iskun aiheuttamat tuhot ovat moninkertaistuneet. Median kiinnostus ja uusien viestintäkanavien mukaantulo ovat aiheuttaneet sen, että iskuista saadaan heti tietoa ympäri maailmaa. Lähes jokaisen on mahdollisuus nähdä iskujen aiheuttama tuho, tuska ja pelko. Media toimii terrorismin liittolaisena: ilman mediaa terroriteot eivät saa julkisuutta, eikä terroristien tavoitteet tule julkisiksi. (Laqueur 1997, 109.) Media ruokkii terrorismia ja me ahnehdimme median tuotteita. Ketju on pelottavan hyvin toimiva.

Nuoret elävät ajan hermolla ja myös käyttävät nykypäivänä kaikenlaista mediaa paljon. He elävät aikaa, jossa he ovat alttiita ulkopuolelta tuleville vaikutuksille. Nuoruus on monellakin tapaa muutosten aikaa. Nuoren on aika irtautua kodista ja omista vanhemmista, alkaa elämään itselleen, omaa elämää. Tässä muutoksessa nuoren identiteetti alkaa rakentua ehjäksi kokonaisuudeksi. Identiteetin rakentuminen ei käy hetkessä, eikä se aina ole helppoa. Se on kuitenkin oleellinen osa aikuistumisprosessia, jonka jokainen nuori käy lävitse. Aikuisuuteen liittyy myös ajattelun kehittyminen kriittiseksi ja loogiseksi. Piaget puhuu formaalien operaatioiden vaiheesta, jossa nuoren ajattelu saavuttaa aikuisen ajattelun tason (Hautamäki 1995, 241.).

Nuoruuteen kuuluu myös haaveileminen tulevaisuudesta. Jokainen nuori toivoo jotakin tulevaisuudeltaan ja elämältään. Puhuttaessa tulevaisuuskuvista viitataan siihen kuvaan, jonka yksilö tulevaisuudestaan tahtoo rakentaa. Tulevaisuuskuva kertoo ihmisen toiveet, haaveet ja uhkat tulevaisuutta ajatellen. Miten nuoret suomalaiset kokevat nämä iskut ja

millaiseksi he näkevät oman tulevaisuutensa maailmassa, jossa ihmisen turvallisuus alkaa olla koko ajan enemmän uhattuna? Riittääkö nuorilla uskoa tulevaisuuteen vai tuntuuko maailma toivottomalle paikalle perustaa perhe? Juuri näihin kysymyksiin pyrin tutkimuksessani vastaamaan.

Pro-gradu työni pureutuu tutkimaan terrorismin vaikutuksia nuorten tulevaisuudenkuvaan. Sen tarkoitus on aukaista nykypäivän terrorismin merkitystä nuorten elämään ja tulevaisuuteen. Tavoitteeni on selvittää, millaisia vaikutuksia terrorismilla on nuorten tulevaisuudenkuvaan vai onko sillä vaikutusta lainkaan. Työssäni haluan antaa nuorille mahdollisimman suuren roolin. Haluan tuoda heidän äänensä kuuluviin ja ajatuksensa esille kirjoitelmien muodossa. Terrorismin vaikutukset ovat nuorten itsensä määrittämiä, ei mitattua vaikutuksia. Tästä syystä tutkimukseni on laadullinen. Nuorten roolin korostamista lisää myös tutkimuksessa käyttämäni narratiivinen lähestymistapa sekä juonirakenneanalyysi, jotka mahdollistavat nuorten kokemusten kuvaamisen kokonaisuudessaan. Aineistona tutkimuksessani käytin 22 lukion ensimmäisen luokan oppilaiden kirjoittamaa kirjoitelmaa. Aineiston keräsin helmikuun 2006 loppupuolella yhdestä pohjoissavolaisesta lukiosta. Käytän tutkimuksessani paljon suoria lainauksia nuorten kirjoitelmista, koska niiden avulla lukija pääsee paremmin kiinni nuorten maailmasta ja ajatuksista. Ne ovat myös oleellisia luotettavuuden kannalta.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA

*2. maaliskuuta 1881 puolalainen Narodnaja volja – järjestön
Ignacy Hryniewiecki surmaa Aleksanteri II:n
heittämälläan pommilla.*

2.1 Terrorismi

2.1.1 Terrorismin käsite

Terrorismin syytä on vaikea ymmärtää. Miksi kukaan haluaa tieteen tahtoen tuhota toisia ihmisiä, jopa kokonaisia kyliä? Terroristeille itselleen terroristiset teot voivat tuntua ainoalta keinolta saada oma ääni kuuluville. Oklahoma Cityn terrori-iskussa talon osan tuhonnut Timothy McVeight vastasi kysymykseen, eikö hän muuten olisi saanut herätettyä huomiota kokemiinsa epäkohtiin yksiselitteisesti: ” Sanoma ei olisi mennyt perille. Me tarvitsemme ruumiiden laskentaa, jotta asia tulisi selväksi” (Paastele 2005, 30.) McVeightin vastaus kuulostaa varmasti monesta täysin absurdille, mutta uskon, että juuri noin useat terroritekoja tekevät ihmiset tuntevat. Mitä enemmän ruumiita ja mitä näyttävämmin terroriteot tehdään, sitä enemmän ne saavat julkisuutta ja sitä enemmän päättäjien on pakko miettiä terroristien toiveita ja vaatimuksia.

Mikä väkivaltainen teko sitten on terrorismia ja mikä ei? Raja näiden kahden välillä on varmasti varsin häilyvä. Paastela (2005, 32.) nostaa esiin esimerkin vaimoan lyövästä miehestä. Useimpien mukaan mies syyllistyy väkivaltaan, joka on moraalisesti väärin, mutta terroristiksi harva miestä kuitenkaan sanoisi. Se mikä erottaa terrorismin ja väkivallan teon on teon motiivi. Vaimoan lyömällä mies ei tavoittele yhteiskunnallista muutosta, mutta iskulla Yhdysvaltoihin voidaan tavoitella suuriakin muutoksia.

Kuten edellä huomattiin, terrorismia ei ole helppo määritellä eikä sen määritelmistä ole yksimielisyyttä. Ei ole yhtä pätevää määritelmää sille, mitä terrorismi on, tai kuka on terroristi. Määritelmät riippuvat aina ajasta ja paikasta. Käsitettä on kuitenkin yritetty määritellä useaan otteeseen. Tutkijoiden usein esiin nostama lause: ” toisen terroristi on toisen vapaustaistelija” kuvaa hyvin sitä, miten vaikeaa terrorismia on yksiselitteisesti

kuvata. (Webel 2004, 8.) Tässä työssä terrorismi määritellään useimmiten kirjallisuudessa käytetyllä määritelmällä: terrorismi (latinankielisestä sanasta *terrere*, 'aiheuttaa kauhua') on harkittua väkivallan käyttöä tai väkivallalla uhkailua, jolla tähdätään yleisen pelon ilmapiirin luomiseen ja tällä tavalla nostetaan esiin tietty poliittinen tai ideologinen asia sekä pyritään vaikuttamaan tiettyyn kohteeseen, esim. hallitukseen (Webel 2004, 9.; Laqueur 2001.). Määritelmä ei ole aukoton, mutta se kuvaa mielestäni varsin hyvin ilmiön laajuutta.

2.1.2 Terrorismin historia

Terrorismi ilmiönä on varsin vanha. Voidaan sanoa, että sitä on aina ollut olemassa eri muodoissa. On mahdotonta määrittää tiettyä terrorismin synnyinpaikkaa. Voi olla, että sitä on esiintynyt jo antiikin aikana. Usein terrorismin historia kuitenkin aloitetaan samasta paikasta, mihin se tänä päivänäkin yhdistetään; Lähi-idästä. (Webel 2004, 16.; Laqueur 2001.) Lähi-idässä on aina Rooman imperian ajoista lähtien asunut hyvin monia eri kansalaisuuksia. Tämä on aiheuttanut alueselkkauksia ja itsenäisyyspyrkimyksiä lähes koko ajan. Asiaa ei ole helpottanut se, että islamin usko on siellä vahvassa asemassa. Islamin uskoon liitetään usein uskonsota sekä Muhammedin käskyt taistella uskon puolesta. Islamin mukaan se, kuka kuolee uskonsa puolesta, pääsee paratiisiin. Muhammedia pidettiin suurena taistelijana ja hänen jälkeensä halutaan edelleen seurata. Siitä, onko uskonsota ja uskon puolesta kuoleminen todella koraanin tai Muhammedin tahto, voidaan olla eri mieltä. Uskontoja käsitellessä on syytä aina muistaa, että kaikkia kirjoituksia voidaan tulkita usealla tavalla. (Webel 2004, 16–18.).

Vaikka terrorismin voidaan sanoa olevan alkuaan islamin uskosta, tulee muistaa, että terrorismia ilmenee muidenkin asioiden puolesta tai muilla päämäärillä. Islamin uskosta johtuvaa terrorismia on edelleen, mutta mukaan on tullut myös paljon muuhun uskoon tai ideologiaan pohjautuvaa terrorismia. Ei voida sanoa, että pelkkä uskonto aiheuttaa terrorismia.. Uskonto voi siis olla vaikuttavana tekijänä taustalla, mutta sen ei aina pitäisi olla terroristiryhmien määrittelyperuste, mikäli he eivät sitä itse tuo esille. (Visuri 2002, 69.) Paastelan (2005, 31.) mukaan uskonnollisten terroristiryhmien määrä on kuitenkin koko ajan nousussa. Vuonna 1968 lasketuista 11 terroristiryhmästä yksikään ei ollut uskonnollinen, mutta vuonna 1996 13 ryhmää 46:sta oli uskonnollisia. Kuten

huomataan, on niin ryhmien kuin uskonnollisten ryhmien osuus noussut huimasti 30 vuoden aikana. Uskonnollisten ryhmien ominaispiirre on se, että he toimivat ”Jumalan käskystä”, joten heillä ei ole samanlaisia moraalisia pidäkkeitä kuin monilla muilla sekulaarisilla ryhmillä. Heidän teot eivät myöskään usein ole kohdistettu tiettyyn paikkaan tai ihmisiin (kuten vaikka etnisten terroristien teot) ja teot ovat usein laajoja tuhoja aiheuttavia.

Terrorismia on jaoteltu monin eri perustein. Sitä voidaan jaotella mm. tyyppin mukaan tai päämäärän/ tavoitteen mukaan. Terrorismin tyyppin mukaan tapahtuva jaottelu on hieman yleisemmin käytetty, joten esittelen sen jaottelun lyhyesti tässä yhteydessä. Terrorismi voidaan jaotella tyyppin mukaan kuuteen luokkaan. Seuraava jaottelu on tehty Paastelan (2005, 41–42.) mukaan:

- 1) *Nationalistinen terrorismi*, jossa pyrkimyksenä on kansallinen itsehallinta, autonomia tai itsenäisyys.
- 2) *Ideologinen terrorismi*, joka tarkoittaa perinteistä äärioikeistolaista tai äärivasemmistolaisista terrorismia.
- 3) *Uskonnollis- poliittisen terrorismin* takana on uskonnollinen tai poliittinen vakaumus. Tämän tyyppinen terrorismi lienee tällä hetkellä tunnetuinta. Uskonnollisesti motivoitunutta terrorismia on esiintynyt kaikkien isojen uskontojen piirissä jonakin aikakautena.
- 4) *Yksittäiskysymysterrorismi* keskittyy nimensä mukaan johonkin tiettyyn kysymykseen, esim. eläinten vapautusrintamat.
- 5) *Valtioiden tukema terrorismi* tarkoittaa sitä, että tietty valtio tukee omassa maassa harjoitettua terrorismia ja jopa harjoittaa sitä itse.
- 6) *Etninen terrorismi* on hieman oudompi käsite. Sillä viitataan etnisiin ryhmiin kohdistuvaan terrorismiin. Tämänkaltaista terrorismia harjoittaa mm. Ku Klux Klan tai Mustien panttereiden puolue.

Tämän kaltainen tyyppien mukaan tehty jaottelu kuvaa mielestäni hyvin sitä, miten monenlaista terrorismi voi olla. Uskontoon pohjaava terrorismi ei ole ainut terrorismin tyyppi, tämä on mielestäni hyvä huomata. Jaottelu kuvaa myös sitä, miten vaikeaa terrorismia on määritellä. Kaikkien mukaan etninen terrorismi ei välttämättä olisi varsinaista terrorismia.

2.1.3 Nykypäivän terrorismi

Tämän päivän terrorismi liittyy usein politiikkaan. Kuten jo edellä mainitsin, ei nykypäivän terrorismi ole enää pelkkää uskonsotaa, vaan mukaan on tullut paljon uusia ulottuvuuksia ja tahoja. Yksi tärkeä taustavaikuttaja nykypäivän terrorismissa on geopolitiikka. Koko ajan enemmän on merkitystä esim. öljyntuotannolla; sen rajoittamisella ja viennillä. Tämänkaltaisessa uudessa tilanteessa, jossa geopolitiikalla on merkittävä taustarooli nousevat tärkeään osaan Lähi-itä sekä Keski-Aasia, joissa sijaitsee yli kaksi kolmannesta koko maailman öljyperäisistä energiavaroista sekä alueet ovat myös sivilisaatioiden kohtaupaikkoja kulttuurisesti ja uskonnollisesti. (Visuri 2002, 9.)

Syyskuun 11. päivän tapahtumat Yhdysvalloissa pysäyttivät osaltaan globaalin yhteisöllisyyden kehityksen maailmassa. USA:n julistama sota terrorismia vastaan ja terroritekojen jatkuminen estivät yhteisöllisyyden muodostumisen. Voidaan sanoa, ettei globalisaatiota ole enää kovinkaan helppo toteuttaa, sillä maailma on nyt jakautuneempi kuin ennen syyskuun 11. päivän tapahtumia ja sen jälkiseurauksia. (Visuri 2002, 9.)

Terrorismin vastaisessa taistelussa kamppailevat vastakkain myös Yhdysvaltojen hallitsema Nato sekä EU. Euroopan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittyminen nähdään Natossa osittain uhkana. Naton asema horjuu, jos EU:n yhteinen politiikka nimenomaan ulko- ja turvallisuusasioissa yhtenäistyy ja tiivistyy. Kaikella tällä on myös vaikutuksia terrorismiin. Yhdysvallat nähdään tällä hetkellä terroristien ykkösvastustajana ja näin ollen oleellista on myös se, kuka on Yhdysvaltojen kanssa samassa linjassa ja kuka ei. (Visuri 2002, 111–112.) Ei ole ollenkaan yhdentekevää millaisen kannan Suomi ottaa Nato-keskusteluun. Asialla on totta kai suuria vaikutuksia moniin ulkopoliittisiin asioihin, mutta myös terrorismin ja siihen suhtautumisen

kannalta Naton jäsenyys on tärkeä. Lieneekö liioiteltua sanoa, että jos olemme Yhdysvaltojen kanssa yhdessä sodassa terrorismia vastaan, altistamme samalla myös oman maamme terroritekojen kohteeksi?

Nykypäivänä puhutaan myös siitä, ettei terrorismi ole kovinkaan paljon lisääntynyt, mutta sen luonne on muuttunut, Nykyajan terrorismi on erilaista kuin aiemmin. Teot tapahtuvat nyt usein näyttävillä paikoilla, isoissa tapahtumissa tai merkittävissä kaupungeissa. Teot ovat myös raaistuneet, suurentuneet ja niissä loukkaantuu tai kuolee enemmän ihmisiä tekopaikasta johtuen. Paastelan (2005, 31–32.) mukaan nykypäivän terrorismissa uutta on se, että amatööriterroristien määrä on kasvussa. Aiemmin tarvittiin paljon tietoa ja taitoa, halun lisäksi, jotta terroristiksi edes pääsi. Nykyään pomminteko-ohjeet ovat kaikkien saataville internetissä. Toimivan pommin voi tehdä melkein kuka vaan, tuhoja saa aikaiseksi niin ammattilainen kuin amatöörikin. Tämänkaltainen suuntaus on huolestuttavaa, sillä se mahdollistaa yhä useampien iskujen tekemisen ja jopa kevytmielisen suhtautumisen terrorismiin.

Toisaalta huomiota herättävää on myös se, että terroristien koulutustaso nousee. Useat terroristit ovat korkeasti koulutettuja, yliopistoissa opiskelleita ja hyvissä työpaikoissa työskenteleviä kansalaisia. Esimerkiksi Afganistanin Taleban järjestön johtajista 30 % oli maan huippu yliopiston koulutus. Myös terroristien omaa ”koulutusta” on paljon. Koulutus sanan käyttö terrorismin yhteydessä on arveluttavaa, sillä yleensä koulutukseen liitetään positiivisia kuvia. Tässä yhteydessä puhun kuitenkin koulutuksesta, mutta sillä ei viitata siihen, että terroristien koulutus olisi hyvä asia. Terroristien koulutusta voidaan ajatella olevan kolmenlaista. Ensimmäisenä terroristi ryhmään tulleet uudet tulokkaat käyvät harjoitusleirin, jossa opetellaan aseenkäyttöä, pommien tekoa ja taktiikkaa. Todennäköisesti laajin koulutusmuoto on ryhmien antama harjaantuminen sekä itseopiskelu. Kolmantena muotona voidaan pitää islamilaiden terroristien koraanin opiskelua. Usein tämä opiskelu tapahtuu koraanikouluissa. Vaikka koraanikoulut eivät olekaan varsinaisesti terroristijärjestöjen hallinnassa, niiden opissa rakentuu vihamielinen kuva länsimaita kohtaan. Juuri tämän takia Koraanin opiskelua pidetään islamilaisissa terroristijärjestöissä oleellisena seikkana. (Paastela 2005, 33–34.)

Terrorismin on kehityttävä, koska myös tekniikka ja valvonta kehittyvät koko ajan. Nykyään esim. lentokenttiä valvotaan erittäin tarkasti, joten aina on kehitettävä uusia tapoja ja keinoja harjoittaa terroria. Uudet pommit voivat olla erittäin pieniä, mutta niiden aiheuttamat tuhot katastrofaalisia. (Paastela 2005, 30.) Poliisin ja terroristien välinen ”kissa ja hiiri-leikki” jatkuu koko ajan. Myös tekniikan kehittyminen ja esim. uusien bioaseiden kehitys vaikuttavat siihen, millaiseksi terrorismi tulevaisuudessa muotoutuu. Poliisin ja muiden viranomaisten tulisi aina olla askel terroristeja edellä, mutta valitettavasti usein on toisin päin.

2.1.4 Media terrorismin kumppanina

Median lisääntynyt kiinnostus terrorismia kohtaan, sekä suuret ja tuhoisat iskut (WTC ja Lontoon iskut) ovat tuoneet terrorismin jokaisen kansalaisen nähtäville. Voidaan jopa sanoa, että terrorismista on tullut mediatuote, joka tarvitsee mediaa pysyäkseen hengissä. Laqueurin mukaan terrorismi sinänsä ei ole mitään, julkisuus taas on kaikki. (Rautio 1990, 19.) Lisääntyneet ja raaistuneet iskut vaikuttavat suomalaisiinkin, vaikka meillä iskuja ei ole ollutkaan. Jokainen kansalainen voi nähdä, miten pommit räjähtävät ja ihmisiä kuolee Irakissa, Lontoossa tai Madridissa. Tämä on osittain terroristien toive: mahdollisimman moni ihminen näkee ja kuulee mitä terroristit haluavat ja minkä asian puolesta he taistelevat.

Media luo kuvaa terrorismista. Voidaan sanoa, että media on yksi tärkeimpiä terrorismin kumppaneita. Sen avulla ihmiset joka puolella maailmaa voivat seurata reaaliajassa terroritekoja ja niiden seurauksia. Kuvat verisistä pommi-iskuista alkavat olla jo arkipäivää meillä Suomessakin. Terroristit ovat riippuvaisia mediasta, sillä median avulla he saavat tunnettavuutta sekä itselleen että päämäärilleen. Media auttaa terroristeja luomaan pelkoa ihmisissä ja sen avulla pakottamaan hallituksia tai muita haluamiaan tahoja suostumaan vaatimuksiinsa. Jopa terrori-iskujen onnistuminen voi olla kiinni median kiinnostuksesta. Mikäli media ottaa iskun käsittelyynsä, saa se julkisuutta ja iskulla saadaan näin enemmän vaikutusta, kuin jos iskuja ei uutisoida. Tämä on myös syynä siihen, miksi useat iskut tapahtuvat kaupungeissa. Kaupungissa pienikin isku on suuri uutinen ja se pääsee aina etusivulle; kauempana tapahtuneet iskut, vaikka ne olisivat tuhoisampia, eivät välttämättä pääse edes otsikoihin. Terroristien

kannalta iskut kaupunkeihin ovat siis ”tuottoisampia”, sillä niiden avulla päästään otsikoihin ja saadaan omalle asialle julkisuutta. (Laqueur 1997, 109.)

Media luo osaltaan myös vääristynyttä kuvaa iskujen laajuudesta ja terroristiryhmien koosta. Media puhuu armeijoista, kun kyseessä on vain 1000 terroristia. Media saa haluamallaan tavalla luotua paniikkia ja kauhua esittäessään loukkaantuneita ihmisiä tai kasvonsa peittäviä terroristeja. Median ja terroristien suhde on molemminpuolinen. Terroristit tarvitsevat mediaa kumppanikseen, jotta he saavat omia päämääriään esille. Toisaalta media saa aineistoa terrorismista ja se on aihe joka myy. (Laqueur 1997, 109–110.) Media on ikään kuin kaksiteräinen miekka, joka palvelee terrorismia ja toisaalta todistaa terrorismin pahuutta ja julmuutta. Myös terroristeille media on välttämätön keino saada julkisuutta ja vaikuttaa ihmisiin. Media toisaalta pitää yllä terrorismia ja toisaalta yrittää vaikuttaa ihmisiin terrorismin vastaisesti näyttämällä sen aiheuttamaa pahaa. Rautio (1990, 87.) kirjoitti jo yli kymmenen vuotta sitten, että terrorismi ja media elävät symbioosissa, jossa molemmat tarvitsevat toisiaan kukoistaakseen ja selviytyäkseen maailmassa.

Ahvenaisen (2002, 59.) mukaan terrorismi on mediaa keskeisesti hyödyntävänä vaikuttamisen keinona osa uudenaikaista sodankäyntiä, osa informaatioidankäyntiä, erityisesti sen psykologisia operaatioita. Lisääntyvät uudet mediat antavat terrorismille lisää tilaa vaikuttaa ihmisiin. Se on, tai ainakin tulee olemaan, sodankäynnin vihamielisen vaikuttamisen teknistä kehitystä. Terrorismi merkitsee mediassa myös vaikuttamista rauhanaikana, sotien esivaiheessa. Terrorismilla on koko ajan laajenevan median kautta äärettömät mahdollisuudet vaikuttaa ihmisiin ja luoda vihamielistä ilmapiiriä. Terrorismi vaikuttaa median kautta siis myös ihmisten tunteisiin ja nimenomaan vihantunteeseen, oman asian esille tuomisen ohella.

Media on se lähde, jonka kautta Suomessa terrorismia nähdään ja koetaan. Meillä varsinaisia terrori-iskuja ei ole, joten uskomme siihen kuvaan minkä media meille luo. Median rooli terroristitekojen välittäjän kasvaa koko ajan. Maailma on tällä hetkellä äärimmäisen kiinnostunut terrorismista ja siitä mihin suuntaan se kehittyy. Toisaalta median uutisoimat iskut ovat jokapäiväistyneet, joten voi myös olla, että jossain vaiheessa ihmiset turtuvat terrorille, eikä se enää jaksa kiinnostaa. Mikäli näin käy, pelkona on, että terroristien on tehtävä koko ajan suurempia ja näyttävämpiä iskuja,

jotta maailman kiinnostus terrorismia kohtaan säilyy. Kuten aiemmin olen maininnut, terrorismi tarvitsee julkisuutta pysyäkseen hengissä. Voisi siis ajatella, että media ja osaltaan myös sen kuluttajat pitävät terrorismia hengissä. Tämä tuntuu varsin loogiselta ajatukselta. Eihän median kannattaisi tuottaa sellaisia tuotteita, joista yleisö ei ole kiinnostunut. Ja jos taas media ei uutisoisi terrori-iskuista, eivät ne olisi välttämättä terroristeille kovin tuottoisia. Asia on tietysti monimutkainen, eikä varmasti pelkkä yksityisen ihmisen kieltäytyminen katsomasta uutisia tai lehtiä, joissa terrorismista uutisoidaan, lopeta koko terrorismia, mutta sillä voisi olla ainakin aatteellista merkitystä.

2.2 Nuoren ajattelun ja identiteetin kehitys

2.2.1 Ajattelun kehittyminen

Piaget'n ajattelun kehitysteoria on arvostettu ja varsin kattava teoria siitä, miten lapsen ajattelu kehittyy ja millaista ajattelu on aikuisilla. Piaget'n teoriaa voidaan pitää yleiskonstruktivistisena. (Hautamäki 1995, 219.) Tässä yhteydessä en esittelen Piaget'n teoriaa kokonaisuudessaan, vaan keskityn esittelemään teorian osan, joka kuvaa nuorten ajattelua. Kuvaan lyhyesti ensin konkreettisten operaatioiden vaiheen, jonka jälkeen keskityn formaalien operaatioiden vaiheeseen.

Konkreettisten operaatioiden vaiheessa lapsi suhteuttaa asioita tai esineitä koskevat havaintonsa sekä aistimuksensa kokemuksiksi tiettyjä rakenteellisia prosesseja eli operaatioita käyttämällä. Konkreettisia operaatioita ovat: järjestäminen, kategorisointi, säilyvyys sekä numero-operaatiot (kardinaalisuus sekä ordinaalisuus). Konkreettisuus ajattelun kehityksessä tarkoittaa merkityksen antamista havainnoille. Tässä ajattelun kehityksen vaiheessa lapsi ei osaa irrottaa kokemukselle annettavaa merkitystä esineistä tai havainto- tai mielikuvista. (Hautamäki 1995, 227.)

Piaget'n ajattelun kehityksen viimeistä vaihetta kutsutaan formaalien operaatioiden vaiheeksi. Tässä vaiheessa ajattelu saavuttaa ”aikuisen ajattelun”, eli on ns. kypsää. Siirtyminen konkreettisten operaatioiden vaiheesta formaalien operaatioiden vaiheeseen ei ole yksiselitteinen ja helppo. Formaalien operaatioiden vaiheessa ihminen kykenee

käsittelyyn, luokitteluun ja pois sulkemaan erilaisia muuttujia. Hän osaa myös hahmottaa muuttujien suhteita, verrannollisuutta, kompensatiota, tasapainoa, korrelaatiota sekä todennäköisyyksiä. Formaalin ajattelun vaiheeseen liittyy myös loogiseen päättelyyn kykeneminen sekä formaalisten mallien käyttäminen sekä konstruointi. Tutkimuksissa on ilmennyt, että jopa 10-vuotias voi saavuttaa formaalin operaatioiden vaiheen, mutta se on äärimmäisen harvinaista. Yleisesti vaihe saavutetaan 15- 16- vuoden iässä, riippuen henkilöstä. On myös huomattu, että ikäluokasta vain 30–35 % saavuttaa formaalin operaatioiden vaiheen. (Hautamäki 1995, 241.)

Piaget'n kehitysteorian mukaan 16-vuotiaat ovat yleensä jo siirtyneet formaalin operaatioiden vaiheeseen, jossa he kykenevät hahmottamaan vaikeita määreitä, loogisuutta ja asioiden välisiä suhteita. Formaalien operaatioiden vaiheessa nuori pystyy tekemään johtopäätöksiä ja päätelmiä asioista niiden suhteiden ja määrityksien mukaan. Tärkeää on myös huomata, että ajattelu kehittyy yhdessä muiden kanssa. Piaget uskoo, että ajattelun kehitykseen juuri murrosiässä vaikuttaa hyvin suuresti nuoren kaverit ja sosiaalinen verkosto. Mielipiteiden vaihdolla ja keskusteluilla on merkitystä ajattelun kehittymiseen formaaliin vaiheeseen. (Hautamäki 1995, 232–233 ; Beard 1971, 118.)

2.2.2 Identiteetin rakentuminen

Havighurstin (1982) mukaan nuoruuden elämänvaihe sijoittuu 12 – 18- vuoden ikään. Hän puhuu kehitystehtävistä, joilla hän tarkoittaa niitä tehtäviä, jotka ovat ajankohtaisia tietyssä elämänvaiheessa. Kehitystehtävistä suoriutuminen johtaa tyytyväisyyteen ja menestykseen myöhemmissä tehtävissä, kun taas epäonnistuminen johtaa tyytymättömyyteen ja epäonnistumisiin myöhemmissä tehtävissä.

Nuoruudessa kehitystehtäviin kuuluu juuri identiteetin tunteen kehittyminen. Kehitystehtäviin kuuluu myös sukupuoliroolien kehittyminen, oman ruumiin ja ulkomuodon hyväksyminen sekä emotionaalisen riippumattomuuden kehittyminen omiin vanhempiin ja ikätovereihin nähden. Myös valmistautuminen koulutus ja työuralle sekä perhe-elämään kuuluu nuoren kehitystehtäviin. Identiteetin kehittyminen nähdään yhdeksi tärkeimmistä kehitystehtävistä. (Havighurst, 1982)

Havighurstin tapaan myös Erikssonin kehitysteorian mukaan nuoruuden tärkein tehtävä on oman identiteetin löytäminen ja minän eheyteen pääseminen. Toisin sanoen vastauksien löytäminen kysymyksiin, ”kuka minä olen?” ja ”minne minä olen menossa?”(Atkinsson ym. 2000, 102–103.) Erikssonin mukaan nuoruusiässä fysiologiset ja psyykkiset muutokset laittavat alulle prosessin, jossa nuori etsii itseään, elämänfilosofiaansa, ammattia, elämäntapaa ja elämänmuotoa. Tämän kehitysvaiheen onnistunut ratkaisu johtaa minä - identiteetin löytämiseen. Tämä puolestaan tuottaa tunteen minän aitoudesta. Epäonnistuminen johtaa roolien sekaannukseen, kykenemättömyyteen tehdä omaa elämää koskevia valintoja, epätietoisuus itsestä ja omista haluistaan. (Kuusinen & Korhokangas, 1995,112–138.) Nuoren tärkein tehtävä on siis löytää oma itsensä. Tässä prosessissa nuori on altis ympäristön vaikutteille, jonka takia ystäväpiirin merkitys korostuu.

Marcia (1980) on kehittänyt Eriksonin teoriaa eteenpäin. Hänen mukaansa identiteetin muodostumista voidaan kuvata kaksivaiheisena tapahtumasarjana: 1) nuoret etsivät vaihtoehtoja ammatinvalintaan, ideologisiin maailmankuviin sekä sukupuolirooleihin liittyen. 2) Etsinnän jälkeen he tekevät päätöksiä kyseisillä elämänalueilla ja sitoutuvat päätöksiin. Tämän kaksivaiheisen identiteetin muodostamisprosessin seurauksena Marcia jakoi nuoren identiteetin neljään eri kehitystasoon (identiteettistatus) riippuen siitä, missä määrin nuoret ovat tutkineet eri vaihtoehtoja sekä sitoutuneet niihin. Ensimmäinen taso on *hajautunut identiteetti*: nuori ei ole käynyt läpi vaihtoehtoja tai sitoutunut päätöksiin. Toinen taso on *ajautujat*: eivät ole käyneet läpi vaihtoehtoja, mutta ovat ajautuneet tulevaisuutta koskeviin päätöksiin ja sitoutuneet niihin(esim. vanhempien roolimallien perusteelle). Kolmas taso on *moratorio*: nuori on etsimässä vaihtoehtoja aktiivisesti, mutta ei ole tehnyt mitään päätöksiä. Viimeinen taso on *identiteetin saavuttaminen*: nuori on käynyt läpi henkilökohtaisen etsintävaiheen ja sitoutunut omaa tulevaisuuttaan koskeviin päätöksiin.

2.2.3 Taustalla tulevaisuusajattelu

Nuoren kyky ajatella monipuolisesti ja abstraktisti kasvaa iän myötä. Nuorten ajattelun kehittyminen ja oman identiteetin rakentuminen vaikuttavat myös siihen miten he näkevät oman tulevaisuutensa. Tulevaisuuden hahmottaminen vaatii tulevaisuusajattelua, jonka avulla tulevaisuuden visiot luodaan. Masini (1993, 2-3.) määrittelee tulevaisuusajattelun näkökulmaksi, ajattelun rakentamisen keinoksi sekä tavaksi, jonka mukaan tulevaisuutta pidetään luonnollisena ja luontevana osana elämää. Tulevaisuusajattelua voidaan pitää myös tapana kommunikoida oman itsen, ympäristön ja yhteiskunnan kanssa. Kommunikaatio tarvitaan, jotta ihminen pysyisi koko ajan mukana muuttuvassa ja verkostoituvassa maailmassa. (Rubin 1996, 14–15.) Tulevaisuusajattelun voidaan nähdä olevan osa nuoren kehittymistä. Taito ottaa tulevaisuusnäkökulma huomioon omassa elämässä kasvaa iän myötä. Toisaalta tätä taitoa voidaan myös harjoitella.

Rubin (1995) jakaa tulevaisuusajattelun neljään ydinalueeseen: *aikakäsitykseen, murrokseen, arvoihin ja ihmiskuvaan*. Nämä neljä aluetta muodostavat tulevaisuusajattelun filosofisen perustan. Näiden neljän alueen avulla voidaan lähestyä tulevaisuuteen vaikuttavia asioita. Esittelen seuraavaksi nämä neljä aluetta suhteellisen tiiviisti, kuitenkin pyrkien tuomaan jokaisesta alueesta oleellisen merkityksen esiin.

Menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus ovat aina liitoksissa toisiinsa. Samalla ne vaikuttavat ihmiseen ja hänen päätöksiinsä sekä tulevaisuutta koskeviin suunnitelmiin. *Aikakäsitys* vaikuttaa siihen, miten pitkä ihmisen tulevaisuuskuva on. On esitetty, että mitä pidemmälle menneisyyteen ihmisen siteet ulottuvat, sitä selkeämpi ja pidempi on hänen tulevaisuudenkuvansa. Tämä ajatus perustuu siihen, että menneisyys luo myös tulevaisuutta. Jos ihmiseltä otetaan pois kaikki tieto menneisyydestä, on hänen äärettömän vaikea suunnitella tulevaisuuttaan. (Rubin 1995, 27.) Voimme kuvitella tilanteen, jossa ihminen menettää muistinsa, eikä tiedä mitä hänen menneisyydessään on tapahtunut. Tällaisessa tilanteessa niin tämän hetkinen elämä kuin tulevaisuus tuntuu varmasti erittäin vaikealta hahmottaa.

Rubinin kuvaama *murros* liittyy tarkemmin kompleksisuuteen ja kaaoksen sekä yhteiskunnallisen murroksen. Rubinin (1995, 12.) mukaan ”elämme murroksen aikaan,

jonka tunnuspiireiteitä ovat näköalattomuus, hämmennys, ja ennustamattomuus.” Tällainen ajan epävarmuus vaikuttaa myös siihen, miten näemme tulevaisuutemme. Murroksessa ja epävarmuudessa tulevaisuuden hahmottaminen vaikeutuu. (Rubin 1995, 12–13.) Murroksen ajassa eläminen ei kuitenkaan tarvitse olla epätoivoista. Ihminen pystyy elämään tasapainossa ja onnellisena, mikäli hän kykenee hahmottamaan elämää kokonaisuutena. Ihmisen on kyettävä kokoamaan irrallisesta tapahtumista ja pirstaloituneesta tiedosta kokonaisuuksia sekä hahmottamaan mikä näiden yhteisvaikutus on. Ihmisen tulee etsiä omaa elämää koskettavia asioita ja hänen tulee pystyä vaikuttamaan niihin, ottamaan oma elämä haltuun. On tärkeää myös muistaa, että niillä päätöksillä, joita tänään teemme, on vaikutuksia tulevaisuuteen ja tulevien sukupolvien elämään. (Rubin 1995, 17.)

Nykypäivänä voidaan sanoa, että elämme *arvojen* kriisissä. Tällä Rubin (1995) viittaa siihen, että olemme kadottaneet tiettyjä arvoja yhteiskunnassamme. Toisaalta taas on olemassa niin paljon arvoja, ettemme pysty niitä kaikkia käyttämään. Arvojen on todettu kuitenkin muuttuvan hyvin hitaasti, jos ollenkaan. Voidaankin puhua enemmän arvojen ristiriidasta ja arvojärjestelmän murroksesta, kuin itse arvojen muuttumisesta. Tulevaisuusajattelussa arvot ovat oleellisessa osassa. Se, mitä arvostamme, vaikuttaa siihen, mihin elämässämme ja tulevaisuudessamme haluamme pyrkiä. Arvojen muuttumiseen voi vaikuttaa yhteiskunnallinen mullistus, henkilökohtainen muutos, tieteellisen tiedon vaikutus tai yleinen tietyn arvon harvinaistuminen / yleistyminen. Nykyisessä murrosajassa arvoihin tulee usein uusia ulottuvuuksia. Rubin nostaa esiin hyvinvointi arvon, joka pysyy edelleen tärkeänä arvona, mutta siihen sisältyy koko ajan erilaisia ulottuvuuksia. Hyvinvointi ei enää ole pelkkien aineellisten tarpeiden tyydyttämistä, vaan mitä runsaimmassa määrin myös aineettomien tarpeiden huomioimista. (Rubin 1995, 18–21.) Hyvinvointi käsitteen arvon problematiikka on esillä myös tällä hetkellä kuumana käyvässä poliittisessa hyvinvointivaltio keskusteluissa.

Tulevaisuusajattelussa *ihmiskuvalla* viitataan siihen, millaisena ihminen hahmotetaan ja mitkä ovat ihmisyyden perusteet. Nykyisessä jälkimodernissa maailmassa ihmisen maailmankuva voi olla hyvinkin pirstaloitunut. Koko ajan lisääntyvän tiedon ja kehityksen mukanaan tuomat haasteet eivät ole aina helppo suhteuttaa omaan maailmankuvaan. Se, pidämmekö ihmistä koneihmisenä, luonnonilmiönä vai

sosiaalisena ja leikkivänä ihmisenä, vaikuttaa siihen, mihin suuntaan maailmaa kehitetään ja millaisen tulevaisuuden haluamme rakentaa. Myös se, millaisia arvoja ihmisellä on vaikuttaa siihen, millaisia päätöksiä hän tekee. Ihmiskuvaan liittyy siis myös se, millainen arvomaailma ihmiselle nähdään olevan. Usein päätöksentekoon liittyy normatiivis- affektiivisiä tekijöitä, eli myös ihmisen tunteet ja arvot vaikuttavat siihen. Näin ollen tulevaisuusajattelun kannalta ei ole ollenkaan mitäänsanomatonta ottaa huomioon sitä, millaisen arvomaailman ihminen omistaa ja sitä kautta, millaisia päätöksiä tulevaisuutta koskien hän tekee. (Rubin 1995, 29.)

Tulevaisuusajattelu antaa työkaluja tutkia tulevaisuutta ja ihmisten käsityksiä omasta sekä maailman tulevaisuudesta. Se on hyvä kehys laajalle ja monesti vaikeasti hahmottuvalla tulevaisuuskäsitteistölle. Tulevaisuusajattelu kuvaa hyvin tämän hetkisen maailman tilaa ja sen suhdetta tulevaisuuteen. Sen avulla voimme ennustaa tai ainakin tehdä päätelmiä tulevaisuudestamme.

3 AIEMMAT TUTKIMUKSET

*11. maaliskuuta 2004 Madridin pommi-isku rautatieasemalla
ja junissa tappaa 191 ihmistä Espanjan vaalien alla.*

3.1 Nuorten tulevaisuudenkuvat

Suomessa on tehty useita tutkimuksia nuorten tulevaisuudenkuvista. Kuitenkin nämä tutkimukset ovat pääsääntöisesti jo useita vuosia vanhoja. Myös ulkomaalaisia tutkimuksia nuorten tulevaisuudenkuvista on. Tutkimuksia, jotka käsittelevät terrorismin vaikutuksia nuorten tulevaisuudenkuvaan, en löytänyt yhtään. Nuoret kokevat tulevaisuutensa suurimmaksi uhkaksi usein sodat ja ydinaseet. Kiinnostus terrorismin vaikutuksista nuorten tulevaisuudenkuvaan nousi juuri näistä tutkimustuloksista ja terrorismin näkyvyydestä. Terrorismin esiintulo on tapahtunut 1990-luvulla ja useimmat nuorten tulevaisuutta koskevat tutkimukset on tehty aiemmin.

Mikkosen (2000) väitöskirja, ”Nuorten tulevaisuuskuvat ja tulevaisuus kasvatus” pohjaa tulevaisuuskasvatukseen ja sen käsitteisiin. Siinä tutkittiin kahteen otteeseen nuorten tulevaisuuteen suuntautumista. Ensimmäinen osa tutkimusta tehtiin syksyllä 1995, jolloin nuoret kirjoittivat kirjoitelma-aineistolla passiivista eläytymismenetelmää hyödyntäen kirjoitelman tulevaisuuskuvista. Ensimmäiseen osaan osallistui 309 itäsuomalaista nuorta, niin maaseudulta kuin kaupungista. Nuoret olivat 11-, 14-, ja 17-vuotiaita. Toinen aineisto kerättiin syksyllä 1998 aiemman aineiston nuorimmilta tutkittavilta. Se kerättiin kirjoitelmana, ilman eläytymismenetelmää. Tutkimuksen mukaan nuoret ovat kiinnostuneita tulevaisuudestaan, suhtautuvat siihen valtaosin optimistisesti sekä tiedostavat tulevaisuuden ennakoimattomuuden. Tuloksissa esille nousi perheen suuri merkitys tulevaisuudessa. Perinteinen malli perheestä nousi vahvasti esille nuoreten kirjoitelmissa. Toiveissa oli saada oma perhe, talo ja lapsia. Koulutusta arvostettiin ja sillä uskottiin olevan suurta merkitystä koko elämä ajan. Kirjoittajat suhtautuivat työhön joustavasti. Siinä koettiin olevan paljon mahdollisuuksia ja variaatioita. Mikkonen selittää tätä joustavaa suhtautumista silloisen laman ja

työttömyyden kautta. Kirjoittajat ovat oppineet työn epävarmuuden ja muuttumisen ja siihen osataan jo varautua. Asuinpaikka koettiin tulevaisuudessa tärkeäksi. Ei ollut ollenkaan yhdentekevää missä päin maailmaa yksilö asui. Tutkimuksen mukaan tulevaisuudessa yksilön elämä vaikutti säilyvän samankaltaisena kuin nytkin, vaikka maailma kehittyi ja muuttuu. (Mikkonen 200, 171–176.)

Mikkosen tutkimuksen mukaan nuoret olivat tietoisia ympäristöstä, mutta suhtautuminen sen tulevaisuuteen oli pessimisteistä. Saasteiden ja muun luonnon tuhoamisen uskottiin lisääntyvän ja näin vaikuttavan ympäristön tulevaisuuteen negatiivisesti. Omia vaikutusmahdollisuuksia tulevaisuudessa ei koettu kovin hyviksi. Tämä on omalta osaltaan surullinen tulos. Olisi toivottavaa, että nuoret uskoisivat omiin mahdollisuuksiin vaikuttaa, ilman niihin uskomista harva haluaa vaikuttaa. Tutkimuksessa tuli esiin myös se, että yleinen pessimistisyys maailmaan ja sen tulevaisuuteen kasvoi iän myötä. (Mikkonen 200, 199–203.)

Kankaanrinta & Virtanen (1988) tekivät tutkimuksen liittyen Länsieurooppalaiseen FUTURES- projektiin. Projekti toteutettiin useissa Länsi-Euroopan maissa. Sen tarkoitus oli herättää nuoria ajattelemaan tulevaisuuttaan sekä Euroopan yhteistä tulevaisuutta. Suomesta mukana oli Tapiolan koulu (370 oppilasta). FUTURES- projekti tuotti erilaisia näytelmiä, kirjoituksia, taidetta jne. Se oli erittäin luova projekti. Tapiolan koulun oppilaille tehtiin evaluaatiotutkimus haastattelulomakkeineen, muiden koulujen tiedot perustuvat opettajien raportteihin ja haastatteluihin sekä nähtyihin projektin tuotoksiin. Tulosten mukaan nuoret suhtautuvat tulevaisuuteen mustavalkoisesti. Toisaalla he kuvaavat romanttista unelmiensaarta, jossa kaikki ovat keskenään ystäviä, toisaalta taas betoniviidakkoa teknologioineen ja kylmine ihmissuhteineen. Tutkimuksessa kävi ilmi, että vasta lukiotason oppilailla on henkilökohtainen käsitys tulevaisuudestaan. Ydinsota oli ylikansallinen pelon aihe, kun taas kansallisia pelon aiheita olivat tulvat Hollannissa, työttömyys ja ohjukset Keski-Euroopassa ja opiskelupaikan saaminen Suomessa. Sodan suhteen sukupuolten erot nousivat esiin. Pojat pitivät sotaa todennäköisenä, kun taas tytöt uskoivat enemmän rauhaan. Kahdeksaluokkalaiset uskoivat eniten rauhaan. Kuitenkaan erot eivät olleet tässä tutkimuksessa tilastollisesti merkittäviä.

Rubinin tutkimuksen (1998), ”The images of the future of young Finnish people”, tarkoitus oli selvittää millaisia tulevaisuudenkuvia suomalaisilla nuorilla on. Tutkimus on osa Rubinin vuonna 2000 julkaistua väitöskirjatutkimusta ” Growing up in Social Transition: In Search of Late-modern Identity”. Tulevaisuudenkuvat koskivat niin nuorten omaa tulevaisuutta, kuin myös yhteisön ja globaalin maailman tulevaisuutta. Tutkimus tehtiin 11- 22- vuotiaille suomalaisille eri kouluasteilla. Tutkimus toteutettiin vuosina 1994 ja 1995 12 peruskoulussa, lukiossa, ammattikoulussa ja ammattikorkeakoulussa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuorten tulevaisuudenkuvia, tulevaisuuteen vaikutusmahdollisuuksia sekä nuorten mielipiteitä muutamista tärkeistä tulevaisuuteen vaikuttavista tekijöistä (mm. ympäristö, teknologia ja politiikka). Tutkimuksessa selvisi, että nuorten tulevaisuudenkuvat omaa tulevaisuutta kohtaan olivat unelmien ja onnen täyteisiä, kun taas globaalisemmin nuoret olivat peloissaan mm. saasteista ja sodista. Tässä on selvästi ristiriita, mikä osoittaa kenties puutteita tulevaisuusajattelussa. Myös nuorten ajattelun kehitys voi olla selittävä tekijänä. Heillä ei välttämättä ole ollut vielä työkaluja hahmottaa tulevaisuuttaan laajemmassa mittakaavassa, tai he eivät ole vielä kykeneviä pohtimaan tulevaisuuttaan kriittisesti.

Tutkimuksen mukaan nuoret eivät kokeneet pystyvänsä vaikuttamaan oman elämän ulkopuolella oleviin asioihin tai kehityskulkuun. Rubinin (1998, 2000.) mukaan nuorten tulevaisuudenkuvat eivät olleet realistisia. Oman elämän mielikuvissa nuorille sekoittuivat keskenään todellisuus ja toiveet, ulkopuolisen maailman mielikuvissa taas todellisuus sekä uhkat. Rubin esittää, että yksi syy nuorten mielikuvien sekoittumiseen voi olla media. Mediasta välittyvä reaaliaikainen tieto on tunteisiin vetoavaa ja koostuu pienistä, erillisistä tiedon palasista, joiden avulla kokonaisuuden muodostaminen ja syiden ja seurauksien pohtiminen on nuorille koko ajan vaikeampaa. Mediasta opittuja asioita ei aina osata nivoa omaan maailmaan ja näin ollen maailmakuva pirstaloituu ja pinnallistuu. Rubinin mukaan huolestuttavaa on se, että nuorten tulevaisuudenkuvat ovat hataria myös siitä syystä, että heiltä puuttuu käsitys uhkakuvien, toiminnan ja todellisuuden suhteista. Nuorilla on vaikeuksia suhteuttaa tämän hetkistä asiantilaa mihinkään kokonaisuuteen. Näin nuorten kuva menneestä ja tulevasta sumentuu, samalla kuin nykyhetki paisuu; eletään tässä ja nyt, eikä toiminnan merkitystä ajatella pitkäjänteisesti. Nuorten elämänlaadussa on huomattavissa eroa vanhaan: jotkin muut asiat kuin perinteiset teollisuusyhteiskunnan selkeästi materialistiset, henkilökohtaisiin

mahdollisuuksiin, omaisuuteen ja vaurauteen perustuvat asiat nähdään onnellisen elämän mittapuuna. Rubinin mukaan voimme olla todistamassa suurtakin muutosta arvomaailmassamme, joka voi olla yhtä syvälle käyvä kuin valistus aikoinaan. (Rubin 2000, 116–119.)

3.2 Terrorismin vaikutus nuoriin

Nuorten kokemuksia terrorismista on tutkittu jonkin verran. Terrorismin vaikutusta nuoriin ei ole Suomessa tutkittu, tai en ole kyseisiä tutkimuksia ainakaan löytänyt. Tutkimuksia on tehty mm. Lähi-idässä. Myös Yhdysvalloissa on tehty tutkimuksia syyskuun 11. terrori-iskun jälkeen. Tutkimuksissa on selvitetty nuorten kokemuksia terrori-iskuista, niin iskujen uhreina kuin sivusta seuraajina. Tutkimukset ovat pyrkineet tuomaan esille millaisia vaikutuksia terrorismilla on nuoriin (mm. Shaw 2003; Whalen ym. 2003; Ronen, Rahav & Appel 2003.) Tutkimuksissa ei ole ollut varsinaista tulevaisuusnäkökulmaa, mutta tulevaisuudenkuvat nousevat niissä esiin nuorten toiveiden ja pelkojen kautta. Esittelen seuraavaksi ensimmäisenä erään artikkelin tuloksia sodan ja terrorismin vaikutuksista nuoriin, sen jälkeen esittelen muutamaa tutkimusta terrorismin vaikutuksesta nuoriin. Kaikki tutkimukset ovat ulkomaalaisia ja niitä lukiessa on syytä pitää mielessä kulttuuriset tekijät, jotka tuloksiin voivat vaikuttaa.

Nuoruus on aina muutoksen aikaa. Joshi ja O'Donnell (2003) kirjoittavat artikkelissaan yleisistä sodan ja terrorismin vaikutuksista lapsiin ja nuoriin. Heidän mukaansa nuoret (tässä yli 12-vuotiaat) ovat siinä kehitysvaiheessa, että heidän ajattelunsa on varsin kypsää. Heillä on kyky abstraktiin ajatteluun, johon kuuluu myös uskonnon, moraalien ja etiikan pohtiminen. Nämä asiat ovat oleellisia myös sotaa ja terrorismia mietittäessä. Nuorille on ominaista, että suuren trauman kohdatessaan he sulkeutuvat itseensä, eivätkä helposti myönnä, että mikään olisi vialla. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa nuoren aktiivisuus kasvaa. Hän voi yrittää olla äärimmäisen aktiivinen ja sosiaalinen, jotta ajatukset traumasta eivät tulisi pintaan. Toisaalta nuoren kokema trauma voi saada hänet muuttumaan hyvin passiiviseksi ja vetäytyväksi. Kirjoittajat nostavat esiin mielenkiintoisen seikan, että juuri tässä vaiheessa (kun nuori on etäinen ja passiivinen) terroristeilla voi olla nuoreen suuriakin vaikutuksia. Nuoret ovat alttiita vaikutuksille ja

herkässä tilassa karismaattinen terrorismi voi saada nuoria puolelleen. (Joshi & O'Donnell 2003, 277-278.)

Kaikissa luvun alussa mainituissa tutkimuksissa nousee esille, että iskuilla on merkitystä nuorten elämään, vaikka he, tai heidän läheisensä, eivät olisi konkreettisesti mukana iskuissa. Vaikutuksia ovat mm. pelon lisääntyminen, tulevaisuudenkuvien lyhytnäköisyys sekä epävarmuus. Nuorilla on todettu olevan enemmän pelkoja tulevaisuutta kohtaan iskujen jälkeen kuin niitä ennen. Myös epävarmuus tulevasta lisääntyy. Ei enää tiedetä mitä huomina tuo tullessaan, kaikki on mahdollista. Tulevaisuuden suunnitteleminen ja katse tulevaisuuteen ovat lyhentyneet ja nuoret ajattelevat elämää ikään kuin päivä kerrallaan. (Shaw 2003; Whalen ym. 2003; Ronen, Rahav & Appel 2003.)

Muita vaikutuksia on myös paljon. Ronen, Rahav & Appel (2003) tutkimuksessa selvitettiin millaisia vaikutuksia Tel Aviv terrori-iskuilla on nuorten stressin tasoon. Tutkimus toteutettiin 154 nuorelle, jotka olivat iältään 13–15 vuotiaita. Tutkimus tehtiin kyselylomakkeille, jotka nuoret täyttivät. Lomakkeita oli yhteensä neljä ja ne käsittelivät nuorten tunteita ja pelkoja. Lomakkeissa oli valmiit vastausvaihtoehdot, joista nuoret valitsivat sopivimman. Tutkimuksessa nousi esiin, että nuorten kokema stressin määrä on lisääntynyt terrorin johdosta. Mitä lähempänä iskua nuori oli, tai jopa osallisena siihen, sitä suurempi stressin, pelon ja turvattomuuden määrä oli iskun jälkeen. Tutkimuksessa nousi esiin myös se, että pelkkä mediasta terrorismin seuraaminen, siitä puhuminen jne. voi aiheuttaa nuorissa pelkoja ja stressiä.

Whalen ym. (2003) tutkivat Yhdysvalloissa syyskuun 11. iskujen vaikutusta nuoriin. Tutkimus toteutettiin keräämällä nuorilta verkkopäiväkirjaa/ elektronista päiväkirjaa, johon nuoret kuvasivat tunteitaan ja ajatuksiaan päivittäin. Aineisto oli nuorten itsensä kirjoittamaa, joten sen voidaan ajatella kuvaavan todellisesti nuorten tunteita iskujen jälkeen. Tutkimukseen osallistui 171 nuorta. Tutkimus toteutettiin 2-5 kuukautta syyskuun 11.päivän iskujen jälkeen. Tutkijat havaitsivat, että nuorten ollessa jopa 3000 mailin päässä New Yorkista, nuoret kokivat suurta pelkoa ja ahdistusta iskujen takia. Tutkijat esittävätkin, että terrori-iskuilla on vaikutusta nuoriin, vaikka nuoret eivät konkreettisesti ole osallisena iskuissa. Nuoret katsoivat tutkimuksen mukaan jopa kolme tuntia päivässä uutisia ja muuta ohjelmaa iskuista. Tämä loi osaltaan lisää pelkoa ja

jännitystä, vaikka nuoret asuivatkin kaukana. Näin ollen voisi ajatella, että Suomessakin nuoret voivat kokea pelkoja terrori-iskuista, vaikka iskut eivät Suomessa tapahtuisikaan. Median esittämä suora ja todellinen kuva iskujen tuhoista tuo terrorismin myös suomalaisten nuorten lähelle.

4 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

*6. helmikuuta 2004 Moskovan metrossa räjähtää pommi.
40 kuolee ja 100 loukkaantuu.*

4.1 Tutkimusongelma

Tutkimukseni tarkoitus on selvittää lukion ensimmäisen luokan opiskelijoiden ajatuksia terrorismin vaikutuksista heidän tulevaisuudenkuvaansa. Tarkoitukseni on saada syvälinen kuva nuorten ajatuksista. Tavoitteena ei ole hakea suurta yleistettävyyttä, vaan syventyä pienemmän joukon ajatuksiin ja tunteisiin. Tutkimukseni on laadullinen, aiemmin mainittujen seikkojen perusteella.

Tutkimusongelmani on: *Millaisia vaikutuksia terrorismilla on nuorten tulevaisuudenkuviin.* Tutkimusongelman mukaisesti pyrin selvittämään, millä tapaa terrorismi vaikuttaa nuorten suhtautumiseen omaan tulevaisuuteensa. Onko sillä vaikutusta ja jos on niin millaista? Tarkoitukseni ei ole verrata aikaa ennen isoja iskuja ja niiden jälkeen. Tarkoitus on ennemminkin saada nuoret tietoisiksi omasta tulevaisuudestaan ja laittaa heidät pohtimaan nyky maailman merkitystä ja vaikutusta heidän omaan tulevaisuuteensa. Tutkimuksessa puhuttaessa vaikutuksesta, niillä tarkoitetaan nuorten omaa kokemusta vaikutuksesta. Vaikutuksesta puhutaan siis nuorten itsensä arvioimana, ei muiden mittaaman vaikutuksena.

4.2 Laadullinen tutkimus

Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohta on todellinen elämä. Siinä pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, koska tutkimuksessa ymmärretään todellisuuden moninaisuus. Tämä tarkoittaa sitä, että todellisuutta ei voi pirstoa osiin miten vaan. Tapahtumat muovaavat toisiaan samanaikaisesti ja on mahdollista löytää monensuuntaisia suhteita. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoitus on löytää nämä suhteet ja luoda tutkittavasta ilmiöstä kokonaisvaltainen kuva. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 151–152.)

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan selittävä ja ymmärtävää. Sen ei ole tarkoitus pystyä yleistämään tuloksia koskemaan suurta joukkoa. Tarkoitus on enemmänkin selvittää syvällisesti tietyn tutkimuskohteen luonnetta ja ymmärtää kyseisen ilmiöiden luonnetta. (Alasuutari 1993, 27–31.) Yleistettävyyttä ei pidä kuitenkaan pitää täysin musta valkoisena asiana. Tuloksia on mahdollista jollakin tavalla liittää eri yhteyksiin, puhutaan siirrettävyydestä. Pohdin tämän tutkimuksen siirrettävyyttä loppu puolella, jossa keskityn enemmän tutkimuksen luotettavuuteen. Mielestäni tutkimukseni aihe on juuri sellainen, johon laadullinen tutkimusote sopii. Haluan selvittää pienemmän joukon syviä tuntemuksia terrorismin vaikutuksesta heidän tulevaisuudenkuviinsa. Laadullinen tutkimusote mahdollistaa nuorten vapaamuotoisen kerronnan ja näin ollen tuo esiin heidän todellisia tunteitaan, sekä syy-seuraus suhteita.

4.3. Aineiston keruu

Kirjoitelma-aineisto voi olla tarinallinen kirjoitelma, essee, tai kirjoitus, jossa ei ole varsinaista juonellista tarinaa. Kirjoitelmassa voidaan käyttää eläytymismenetelmiä, kehyskertomuksia tai pelkkää sanallista tehtävänantoa. Kirjoittaessaan henkilö pystyy tuomaan esiin ulkoisesti havainnoidun sekä sisäisesti koetun maailman. Kirjoittamisella on havaittu olevan tiukka yhteys ajatteluun ja ajatusmaailmaan. Kirjoitelma-aineistolla pyritään saamaan henkilökohtainen vastaus kyseiseen ongelmaan. Kirjoittamalla henkilö voi antaa henkilökohtaisen ja kognitiivisesti pätevän vastauksen, sillä se jäsentää ajatuksia ja poistaa henkilökohtaisen kohtaamisen, kuten haastattelussa on. Henkilökohtaisessa kohtaamisessa on aina tietyt roolit mukana, jotka voivat vaikuttaa aineistoon. Henkilökohtaisessa kohtaamisessa myös virhetulkinnat lisääntyvät, juuri roolien vaikutuksesta. Kirjoittaminen on näistä henkilökohtaisista virhetulkintoista vapaa. Yksilöllisyydellä sekä riittävällä kirjoitusajalla pyritään takaamaan, että kirjoitelmat kuvastaisivat mahdollisimman hyvin kirjoittajan omaa maailmaa sekä ajatuksia. (Mikkonen 2000, 103–104.)

Edellä mainittujen seikkojen kannalta päädyin työssäni keräämään aineiston kirjoitelma menetelmällä. Uskon, että kirjoitelma on paras vaihtoehto kuvaamaan sisällöltään nuorten tulevaisuudenkuvia sekä herättämään nuoret ajattelemaan tulevaisuuttaan.

Keräsin aineiston lukion ensimmäisen luokan opiskelijoilta. Kyseisen ikäryhmän valintaan vaikutti paljon juuri Piaget'n ajattelun kehityksen teoria. Lukiolaisilla on yleensä jo kehittynyt formaalin ajattelun taso, jolloin he pystyvät paremmin hahmottamaan ja pohtimaan terrorismia ja sen mahdollisia vaikutuksia omaan tulevaisuuteen sekä tulevaisuuskuvaansa. Terrorismi on varmasti aihe, josta nuoret puhuvat keskenään, kuten Piaget'n mukaan murrosiän kehitysvaiheelle on tyypillistä. Keskustelut ja pohdinnat toisten kanssa auttavat varmasti nuoria myös kirjoittamaan aiheesta.

Aiemmissa tutkimuksissa on käynyt ilmi (mm. Mikkonen 2000.), että nuoret tulevaisuuskuvat voivat olla erilaisia maalla ja kaupungissa. Omassa tutkimuksessani en kokenut tämän olevan ongelma, sillä tutkimusta ei ole tarkoitus yleistää ja tarkoitus on selvittää tietyn joukon syvälliset tunteet. Koulun valinta tapahtui lähinnä oman mielenkiinnon ja koulun suostuvuuden mukaan.

Keräsin aineiston helmikuun puolella välissä erään pohjoissavolaisen lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoilta. ajankohta oli sopiva, sillä juuri tuohon aikaan levisi kohu mm. Tanskassa Muhammedin pilakuvista. Kuvat herättivät keskustelu myös terrorismista. Lukion valinnalla ei ollut tutkimukseni kannalta kovin suurta merkitystä, koska tavoitteeni on saada yksityiskohtaista, syvällistä tietoa nuorten ajatuksista, ei yleistettävää tietoa. Näin olleen valitsin koulun sen perusteella, mistä aineiston keruuluvan saaminen ja kerääminen onnistui luontevasti. Valintaani vaikutti myös se, että isojen kaupunkien, varsinkin yliopistokaupunkien, kouluissa tehdään paljon tutkimuksia, joten halusin antaa myös pienen paikkakunnan koululle mahdollisuuden osallistua tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuminen antaa aina koululle tietoa omista oppilaista ja heidän ajatuksistaan. Aineiston keruuta kyseisessä koulussa helpotti myös se, että lukio on minulle entuudestaan tuttu, samoin sen rehtori ja äidinkielen opettaja. Näin sain helposti heihin yhteyttä ja he olivat innokkaina auttamassa minua.

Varsinainen aineiston keruu tapahtui äidinkielen tunnilla, johon osallistui 22 lukion ensimmäisen luokan opiskelijaa. Heistä 16 oli tyttöjä ja 6 poikaa. Iältään nuoret olivat 16 tai 17- vuotiaita. Ikäjakauma oli 15 16-vuotiasta ja 7 17-vuotiasta. En itse ollut paikalla keräämässä aineistoa, johtuen aikataulullisista ongelmista. Olin aiemmin useaan otteeseen yhteydessä opettajaan, joka aineiston opiskelijoilta keräsi. Hän siis

tiesi tutkimukseni tarkoituksen ja sen millaista aineistoa olin keräämässä. Laitoin postitse tehtävänannon sekä ohjeet opettajalle. Opettaja luki ohjeet opiskelijoille ja näytti tehtävänannon piirtoheittimellä. Jokainen opiskelija sai myös paperiversion tehtävänannosta. Heillä oli noin 45 minuuttia aikaa kirjoittaa kirjoitelmat. Opettaja keräsi kirjoitelmat suoraan takaisinpostituskuoreen, hän ei siis niitä missään vaiheessa lukenut. Sain opettajalta alla olevia kommentteja siitä miten kirjoittaminen oli onnistunut.

”Hienosti opiskelijat rupesivat heti kirjoittamaan, kun olin ohjeistanut tehtävän, ja ilmassa väreili innostunut ja hyvä henki. Kun sitten jälkepäin kyselin, miltä aiheesta tuntui kirjoittaa, opiskelijat toivat esille kahdenlaisia tunteita: osa ajatteli, että tuntui hyvältä ja tarpeelliselta pysähtyä pohtimaan näitä asioita, osa taas koki tehtävän vaikeaksi ja asian aika kaukaiseksikin, joskin he toivat esille myös sen, että tilanteet voivat muuttua nopeasti - vain pari hassua pilakuvaa jossakin, ja poks!”

Opiskelijat olivat ymmärtäneet tehtävänannon hyvin, mikä tuli esiin kirjoitelmista, jotka vastasivat hyvin odotuksiani. Oma pelkoni siitä, että aihe on liian vaikea, osoittautui kuitenkin turhaksi. Vaikka nuorista osa oli jälkepäin sanonut aihetta vaikeaksi, ei se juurikaan näkynyt kirjoituksissa. Vain parissa kirjoitelmassa tuli esiin aiheen vaikeus ja sen kaukaiseksi kokeminen.

4.4 Aineiston analyysi

Narratiivinen analyysi perustuu kieleen, siinä aineistosta pyritään löytämään juonellisuus, narratiivisuus. Juoni on väline, jonka avulla tapahtumat saadaan sidottua aikaan ja paikkaan (Abma 2002, 10). Aineistoa analysoidessa kirjoitelmaa katsotaan kokonaisuutena, etsitään siitä narratiiveja. Se voi olla narratiivista analyysia tai narratiivien analyysia. Narratiivinen analyysi pohjautuu koko kirjoitelman analysointiin, kun taas narratiivien analyysissa etsitään kirjoitelmasta narratiiveja, joita analysoidaan jakamalla niitä eri kategorioihin tai luokkiin. (Heikkinen 2001, 122–125.) Narratiivinen analyysi ei yritä jakaa aineistoa osiin, vaan tavoitteena on luoda aineistosta uusi kertomus, joka pyrkii tuomaan esiin aineiston kannalta oleellisia ja keskeisiä seikkoja.

Narratiivinen analyysi ei ole tietty analyysitapa vaan suhtautuminen aineistoon. Erilaisia analyysitapoja on kehitelty, eikä yhtä oikeaa menetelmää ole.

Juonirakenneanalyysi pohjautuu narratiiviseen lähestymistapaan. Sen voidaan ajatella olevan yksi narratiivisen tutkimuksen lukutapa, analyysitapa. Juonirakenneanalyysi pyrkii analysoimaan kirjoitelmia, joissa on jonkinlainen juoni. Juoni on alkeellisemmillaan jaettavissa kolmeen toisiinsa liittyvään tapahtumien osaan, joista ensimmäinen ja kolmas ovat asiantilaa toteavia ja toinen osa aktiivinen. Tarina voi olla lyhykäisyydessään seuraavanlainen (Alasuutari 1993, 96.): ”Kalle oli onnellinen, kunnes tapasi Liisan ja tuli onnettomaksi”. Kertomuksella ei siis tarkoiteta pelkästään satuja tai tarinoita. Kertomuksia voivat olla esimerkiksi myös runot, kirjoitukset tai uutiset. Tämänkaltaisia juonellisia, loogis-kronologisia, kertomuksia esiintyy suhteellisen paljon mm. joukkotiedotuksessa. Kertomuksilla onkin yleensä varsin suuri kulttuurinen merkitys. Kertomuksien avulla voidaan välittää monenlaista tietoa maailmasta, historiasta tai ajallisista muutoksista.

Juonellisuus voidaan ottaa huomioon analyysissa monella eri tapaa. Tutkija voi olla kiinnostunut pelkästään yhdestä teemasta, joka tulee tekstissä esiin. (Alasuutari 1993, 96.) Esimerkiksi omassa työssäni voisin olla kiinnostunut ainoastaan kohdista, joissa nuoret kirjoittavat konkreettisesti terrori-iskuista. Jos menettelisin näin, voi olla että jättäisin pois paljon oleellisia asioita. Ottaen huomioon kirjoitelmien juonellisuus saadaan selville, mikä funktio asioilla on kokonaisuuden kannalta. Juonirakenneanalyysi tarjoaa siis mahdollisuuden tarkastella aineistoa kokonaisuutena, jossa kaikilla osilla on oma merkityksensä. (Alasuutari 1993, 96–97.)

Alasuutarin (1993, 103.) mukaan juonirakenneanalyysi edustaa emic-tyyppistä tutkimusotetta. Tämä tarkoittaa sitä, että teksteistä etsitään niissä olevia rakennepiirteitä. Tekstejä ei koodata tutkijan jo ennalta valitsemien ja konstruoitujen kriteerien mukaan. Rakenteiden etsiminen, pienien yksityiskohtien sijaan, helpottaa analyysia, varsinkin kun analysoitavana on suuri joukko tekstejä. Juonirakenneanalyysissa tekstejä yhdistäviä ja erottelevia rakenteita etsitään juonirakenteiden tasolla, ei yksityiskohtaisesti. Kun teksteistä on löydetty juonirakenteet, juonityypologiat, tulee ne tyypitellä. Eri tyypittelyt tulee aina jollakin tavalla suhteuttaa toisiinsa. Alasuutari (1993, 100.) antaa tästä esimerkin:

” Will Wright tutkimuksessaan lännenelokuvista löysi neljä eri juonityyppiä, hän suhteutti ne toisiinsa toteamalla että ne esittävät erilaisia tapoja ratkaista yksilön ja yhteiskunnan välinen jännite.”

Typologioiden tyypittelyn ja tyyppien suhteuttamisen jälkeen alkaa varsinainen analyysivaihe, joka vaatii päättelyä ja johtopäätösten tekoa. Johtopäätökset tulee tehdä muunkin, kuin vain tekstien todellisuuden pohjalta. Johtopäätökset tehdään taustateoriaa apuna käyttäen. Tässä vaiheessa on tärkeää, että tutkija tuo selvästi esille, millaisia päätelmiä hän on tehnyt ja esittää ne teorian valossa. (Alasuutari 1993, 103.)

Omassa tutkimuksessani juonirakenneanalyysin tekeminen tarkoitti sitä, että etsin teksteistä yhtäläisiä ja eroavia juonirakenteita/merkitysrakenteita. En yrittänyt etsiä valmiiksi määrättyjä merkityksiä, kuten sisällönanalyysissä (esim. terrorismin määritelmä, terrorismin seuraus jne.), vaan etsin kirjoitelmista aiheeseen liittyviä oleellisia merkityksiä. Luin kirjoitelmat aluksi useaan otteeseen läpi. Tämän jälkeen kirjoitin jokaisesta lyhyen tiivistelmän, keräten siihen kirjoitelmassa selkeimmin esille nousseita juonirakenteita ja merkityksiä. Luin tiivistelmiä ja kokonaisia kirjoitelmia vielä useaan otteeseen läpi, varmistaakseni sen, että tiivistelmät vastasit kokonaisuudessa kirjoitelmien asioita. Lukiessani aloin etsiä juonirakenteita ja ne löytyivät suhteellisen helposti.

Juonirakenteiden löydyttyä aloitin niiden tyypittely. Tein juoniraketeista erilaisia tyyppejä niiden sisällön mukaan. Käytännössä siis kokosin yhteen erilaisia ja samantapaisia juonirakenteita, joista muodostui tyyppejä. Löysin kirjoitelmista nousseista juonirakenteista neljä tyyppiä. Nämä tyypit kuvasit neljää eri tapaa, miten nuoret kokivat terrorismin vaikuttavan omaan tulevaisuudenkuvaansa. Jokainen kirjoitelma kuuluu yhteen tyyppiin. Kirjoitelmat sopivat ihmeen hyvin ja helposti tiettyyn tapaan kokea terrorismin vaikutukset.

Tämän vaiheen jälkeen tyypittelyt suhteutettiin toisiinsa. Tämä tapahtui tulevaisuusajattelu käsitteen avulla. Suhteutin ja vertailin tyyppejä tulevaisuusajattelu käsitteen mukaan. Suhteuttamisen jälkeen alkoi varsinainen tulkinta ja tulosten etsintä. Tulkintaan tulee aina liittää teoriaa, jotta sillä on tutkimuksellista merkitystä. Teorian liittäminen tulee esiin tulosten esittely vaiheessa. Analyysissa olen koko ajan pyrkinyt

ottamaan huomioon kirjoitelmien kokonaisuuden ja olla rikkomatta kirjoitelmaa palasiin. Tulosten ohessa esitetyt siteeraukset olen kuitenkin yrittänyt pitää lyhyinä ja mahdollisimman informatiivisina. Siteerauksia on suhteellisen paljon ja tästä syystä ne eivät voi olla kovin pitkiä.

5 NELJÄ TAPAA SUHTAUTUA TULEVAISUUTEEN

1.syyskuuta 2004 beersebalaisessa

ostoskeskuksessa räjähtää kaksi pommia.

16 kuolee. Israelin varapuolustusministeri

Zeev Biom syyttää Syyriaa avunannosta tekoon ja vaatii

vastatoimia Syyriaa vastaan.

Analyysissä kirjoitelmista nousi esiin neljä erilaista ryhmää. Ryhmät erottuivat toisistaan siinä, miten ryhmään kuuluvat nuoret kokivat terrorismin vaikuttavan tulevaisuudenkuvaansa. Nimesin ryhmät 1) Tulevaisuuteen luottajiksi, 2) Vaikutuksen myöntäjiksi, 3) Torjujiksi sekä 4) Oman elämänsä hallitsijoiksi. Ryhmät erottuivat toisistaan siinä, miten nuoret kokivat terrorismin vaikuttavan tulevaisuuteensa. Tässä kappaleessa esittelen ensiksi nämä löytämäni neljä ryhmää. Käsittelen ryhmän piirteitä sekä sitä, millaisia ajatuksia nuorilla tulevaisuudenkuvistaan oli. Tuloksiin on, juonirakennanalyysin mukaisesti, liitetty myös teoriaa, joka on tarkemmin esitetty jo aiemmissa kappaleissa. Piaget'n ajattelun kehityksen teoriasta puhuessani, olen tehnyt itse tulkintaa siitä, missä vaiheessa nuorten ajattelun kehityksessä ovat. Nuorille ei ole tehty testejä ajattelun kehityksestä, vaan heidän jakaminen eri tasoihin on omaa tulkintaani kirjoitelmien pohjalta. Ryhmien esittelyn jälkeen on tiivistelmä kappaleessa, jossa esitän tutkimukseni tulokset tiiviissä muodossa. Tiivistelmä kappaleen tarkoitus on selkeyttää tuloksia lukijalle. Pyrin esittämään tulokset mahdollisimman selkeästi ja ytimekkäästi. Suoria lainauksia olen käyttänyt suhteellisen paljon, koska ne kuvaavat hyvin nuorten ajatuksia.

5.1 Tulevaisuuteen luottajat

Kirjoitelmista viidessä (5) pääajatuksena oli, ettei terrorismilla ole vaikutuksia nuoren tulevaisuudenkuvaan. Tulevaisuus näytti nuorista valoisalle ja osalle tulevaisuudenkuva oli selvä. Nimesin tämän ryhmän ”*Tulevaisuuteen luottajiksi*” heidän toiveikkuutensa takia. Ryhmässä tuli esiin samantyyppisiä toiveita kuin mm. Rubinin (1998) ja Mikkosen (2000) tutkimuksissa nuorten tulevaisuudenkuvista. Nuoret kokivat tulevaisuuden olevan suhteellisen valoisa ja suhtautuivat siihen luottavaisesti. He eivät

kokeneet terrorismin vaikuttavan omaan tulevaisuuteensa. Seuraavissa siteerauksissa ensin tyttö ja hänen jälkeensä poika kuvaavat omaa tulevaisuuttaan ja haaveitaan.

” Eläisin varmaan sekä Suomessa että Japanissa, sillä kumpikin maa on lähellä sydäntä. Elinkumppanini olisi joka suomalainen tai aasialainen, sillä tunnen vetoa kumpaankin. En voisi olla kotirouva, vaan näkisin itseni joko mieheni rinnalla jossain toiminnanläheisessä työssä.... tai sitten yksin sarjakuvien tekijänä tai kennelin pitäjänä. Lapsia (ainakaan biologisia) en pysty itselleni kuvittelemaan mihinkään elämänvaiheeseen”
(Kirjoitelma 15, tyttö)

” Minä eläisin rauhassa rakastamani henkilön kanssa ja meillä olisi kaksi lasta. Työskentelisin paikassa jossa olisi hyvä työaika ja palkkakin olisi hyvä, niin että saisi laskut maksettua ja jäisi rahaa omalle perheelle.”
(Kirjoitelma 5, poika)

Vaikka tunnustettiin, että terrorismia voi olla, sen ei koettu vaikuttavan omaan tulevaisuuteen. Nuorten tulevaisuudenkuvissa terrorismia ei joko ole enää, tai ei ainakaan Suomessa. Maailma on muuttunut paremmaksi, jopa utopistisen kauniiksi paikaksi, jossa kaikilla on hyvä olla. Nuorten tulevaisuudenkuvat ovat tässä mielessä jopa hiukan naiiveja. Mikäli oletetaan että terrorismia on aina ollut, kuten tutkijat sanovat (esim. Weibel 2004, 16.; Laqueur 2001.), voidaanko olettaa, että se loppuisi ainakaan lähitulevaisuudessa. Nuorten ajattelun kehitys siis ei välttämättä ole vielä saavuttanut formaalin operaatioiden vaihetta, koska ajattelu ei ole kovinkaan kriittistä tai loogista, mikä Hautamäen (1995, 241.) mukaan on yksi merkki ajattelun kypsydestä. Sen sijaan ajattelussa painottuu toivominen ja usko.

Näitä asioita ei voi pitää ollenkaan huonoina tai heikkoina perusteina tulevaisuuden rakentamiselle, mutta tulevaisuusajattelun mukaan maailman tiedostaminen ja sen kokonaisuuden hahmottaminen on tärkeää myös tulevaisuuden onnellisuuden ja tasapainon kannalta (Rubin 1995). Seuraavat lainaukset kuvaavat nuorten ajatuksia tulevaisuudesta, jossa heidän mielestään ei ole terrorismia ja elämä sujuu mallikkaasti.

”Uskon, että tästä maailmasta tulee tulevaisuudessa paikka, jossa ei ole terrorismia, sotaa, nälänhätää, kuolemaa, surua, kipua, eikä muutakaan onnettomuuksia ja ihmiset tulevat elämään yhdessä ja rauhassa toistensa kanssa.” (Kirjoitelma 19, tyttö)

”Amerikka ei enää tunge valtaansa Arabimaihin eikä muslimit ja kristityt enää kinastele keskenään.” ...ne (terroriteot) kohdistuvat enimmäkseen hallitukseen (joka ei osaa hoitaa asioita kansan haluamaa tietä pitkin).” (Kirjoitelma 15, tyttö)

”Tulevaisuudessa terrorismi on loppunut ja jonkinlainen rauha palannut maailmaan. Terroristit on vangittu ja niitä pidetään vankiloissa kunnes ne kuolevat vanhuuteen tai parantavat tapansa. Suomessa ei ole tapahtunut terrori-iskuja alkuunkaan.” (Kirjoitelma 5, poika)

Tulevaisuuteen luottajat kokivat Suomen turvalliseksi kehdoksi asua. Heidän mukaansa Suomessa ei ole pelkoa terrorismista. Vaikka nuoret miettivät mahdollisuutta, että terrorismia olisi Suomessa, ajatus kuitenkin kumotaan toteamalla, että täällä on loppujen lopuksi turvallista asua. Suomi koetaan turvalliseksi ja isänmaata kunnioitetaan sen takia. Terrorismin mahdollisuus myönnetään, mutta sen ei koeta vaikuttavan omaan elämään, koska se tuntuu niin epätodennäköiseltä. Heillä on jopa naiivi suhtautuminen siihen, että Suomessa kaikki on aina hyvin. Alla olevat kolme siteerausta kuvaavat hyvin, sitä miten terrorismin ei uskota vaikuttavan omaan tulevaisuuteen ja nuoret tuntevat olonsa turvalliseksi Suomessa.

” Oma henkilökohtainen tulevaisuuteni näyttää valoisalta. Opiskelen, töitä, ehkä löydän ukon jostain itselleni. Siitä en ole lainkaan huolissani. Ja miksi olisin. Eihän terrorismi voi vaikuttaa minuun. Näin uskon.” (Kirjoitelma 20, tyttö)

” Suomi on siitä hyvä maa asua, ettei lähimaissa yleensä tapahdu terrori-iskuja ja pohjoismaat ovat melko turvallista asua. Terrorismi ei oikeastaan pelota minua, tunnen asuvani melko turvassa sellaiselta...” (Kirjoitelma 13, tyttö)

” Olen itse kaukana terrorismin syövereistä eikä minulla itselläni mitään hätää pitäisi olla. ” (Kirjoitelma 15, tyttö)

Terrorismi koetaan olevan jotakin pahaa, joka tapahtuu jossakin kaukana, vaikuttamatta omaan tulevaisuuteen tai elämään. Nuoret kokevat sen olevan kuin kaukainen uni, jota voi seurata uutisista. Tästä kirjoittaa osuvasti eräs tyttö:

” En koe eläväni samassa maailmassa terroristien kanssa, ikään kuin se ei voisi koskaan satuttaa minua. Ja muualla tapahtuvat pommi-iskut ovat kuin yhtä suurta unikuvaa. ” (Kirjoitelma 20, tyttö)

Nuoret eivät siis koe, että terrorismilla olisi juurikaan vaikutuksia heidän tulevaisuudenkuvaansa, mutta osa heistä kirjoittaa, että he ovat tulleet epäileviksi esimerkiksi islaminuskoisia ihmisiä kohtaan. Tämä voi tietysti aiheuttaa tulevaisuuden kannaltakin muutoksia, kuten jälkimmäisessä siteerauksessa käy ilmi. Nuorten ajatukset uskonnosta ja terrorismista eivät kuitenkaan ole suoraan tulevaisuuteen liittyviä. Alla olevissa siteerauksissa näkyy myös toivo ja usko siitä, etteivät kaikki islaminuskoiset ole pahoja.

”Jotenkin ääri-islamilaisten ovat saaneet teollaan vihaamaan koko uskontoa, vaikkei läheskään kaikki ihmiset salli väkivaltaa. ” (Kirjoitelma 13, tyttö)

”Terrorismi on saanut minut välttämään muslimimaita ja itse muslimeja, enkä usko, että menen missään vaiheessa lähelle esim. Irakia yms. Kunnioitan ihmisarvoja enkä halveksi tai pilkkaa ”terroristimaiden” kansalaisia, mutta varovainen...varovainen heitä kohtaan olen nykyisin ja tulevaisuudessa...” (Kirjoitelma 15, tyttö)

Terrorismi liitetään vahvasti uskontoon tai ideologiaan, kuten edellisistä siteerauksista voidaan huomata. Uskonnollinen terrorismi on selvästi näkyvin muoto sekä sen iskujen seuraukset ovat usein hyvin tuhoisia, kuten Paastele (2005) mainitsee. Uskonnollisilla ryhmillä ei ole moraalista auktoriteettia, jolle teoista vastataan, ovathan terroriteot heidän mukaansa Jumalan määräystä.

Tulevaisuuteen luottajien arvoissa korostuvat entisestään isänmaallisuus ja lähimmäisistä välittäminen. Arvojen muutosta siis tapahtuu lähinnä arvojen syvenemisenä, ei niinkään uusien arvojen esiintulona (kts Rubin 1995.). Nuoret näkevät tulevaisuuden maailman hyvin sopuisana paikkana, samoin siellä elävän ihmisen. Ihmiskäsitys on ideaali, sopuisa ja rakastavainen. Nuoret luovat mielessään ideaalin ihmiskuvan, jonka toteuttaminen voi olla vaikeaa. Nuorten hahmottama ihmiskuva on sopusoinnussa heidän tulevaisuudenkuvansa kanssa. Näin ollen he tältä osin ovat kykeneviä tulevaisuusajatteluun, koska kokonaisuuden palaset tukevat toisiaan (kts. Rubin 1995).

Kyseiseen ryhmään kuuluvat nuoret hahmottavat maailmaa ja sen sirpaloituneita tiedonpalalasia omalla tavallaan. He voivat elää onnellisina ja tasapainoisina, koska he uskovat parempaan tulevaisuuteen ja rauhaan. Onko se sitten kypsää, formaalien operaatioiden vaiheen, ajattelua? Siitä voidaan varmasti olla eri mieltä. Täysin uskomiseen ja luottamiseen perustuva tulevaisuudenkuva ei välttämättä ole kriittinen tai pohdittu. Kukaan ei varmasti voi sanoa, mitä tulevaisuus tuo tullessaan, ja nämä nuoret ovat valinneet, ainakin tällä hetkellä, luottamisen tien. Tulevaisuus on jokaiselle tuntematon, voimme kai loppujen lopuksi vain uskoa sen muodostuvan tietynlaiseksi, varmoja emme koskaan voi olla. Juuri tässä piilee tulevaisuustutkimuksen vaikeus. Rubinin (1995) mukaan epävarmuuden ajassa eläminen edellyttää, että löydämme jonkin kiinnityskohdan elämään ja tähän aikaan. Nämä nuoret ovat sen ilmeisesti löytäneet toivosta ja uskosta parempaan.

5.2 Vaikutuksen myöntäjät

Kirjoitelmista löytynyt toinen nuorten ryhmä ovat nuoret, jotka kokevat terrorismilla olevan jotakin vaikutusta heidän tulevaisuudenkuvaansa. Kutsun tätä nuorten ryhmää ”*Vaikutuksen myöntäjiksi*”, sillä se kuvaa hyvin heidän tapaansa ajatella. Yhteensä yhdeksän (9) nuorta sijoittui kyseiseen ryhmään.

Tutkimukseni antaa samankaltaisia tuloksia, kuin aiemmissa tutkimuksissa on käynyt ilmi (Whalen ym. 2003; Ronen, Rahav & Appel 2003.) Nuoret kokivat ahdistusta ja pelkoa tulevaisuudesta ja myös tämän hetkisestä elämästä. Nuoret voivat ahdistua ja

tuntea pelkoa tästä hetkestä sekä tulevaisuudesta, vaikka terrorismi ei fyysisesti heitä kosketakaan

Kyseiset nuoret ymmärtävät ja myöntävät sen, että terrorismia tulee aina olemaan, eikä sitä kukaan saa loppumaan. Uskonto nousee myös näiden nuorten mukaan esiin terrorismin syynä (esim. Paastela 2005,). Osasta tuntui jo siltä, että terrorismi kuuluu tähän päivään ja maailmaan. Tässä huomataan hyvin tulevaisuusajatteluun kuuluva muutoksen ja murroksen käsitys (Rubin 1995). Nuorten käsitys maailmasta on muuttunut, nykyään terrorismi kuuluu siihen, se on arkipäivää.

” Terrorismi tuntuu olevan arkipäivää enkä osaa enää pelätä sitä. Tietenkin toivon, että terrorismi loppuisi mutta siihen en voi itse vaikuttaa.” (Kirjoitelma 8, tyttö)

Terrorismin koetaan vaikuttavan omaan tulevaisuudenkuvaan usealla eri tavalla. Esille nousi niin negatiivisia kuin positiivisia vaikutuksia. Positiivisena vaikutuksena voidaan nähdä terrorismin vaikutukset arvoihin. Negatiivisina vaikutuksina nuoret nostivat esille pelon matkustaa Muslimimaihin, terrorismin vaikutuksen työpaikan valintaan sekä perheen perustamisen. Nuoret toivat esille varsin voimakkaana negatiivisina vaikutuksina pelon ja ahdistuneisuuden.

Pelko liittyy yleisesti siihen, millainen tulevaisuuden maailma tulee olemaan tai konkreettisesti esimerkiksi perheen perustamisesta. Tutkimukset, jotka on tehty terrorismia fyysisesti kokeneille ja sitä seuranneille, kertovat samaa: terrorismi aiheuttaa nuorissa pelkoja ja ahdistuksia. (mm. Whalen ym. 2003) ja Ronen, Rahav & Appel 2003) Pelko johtuu varmasti osaltaan tulevaisuuden ja terrorismin arvaamattomuudesta. Tähän juuri terrorismi perustuu; arvaamattomuuteen ja yllättävyyteen. Terrorismin tarkoitus on luoda pelon ilmapiiriä, kuten aiemmassa terrorismin käsitteen määrittelyssä on käynyt ilmi (mm. Weibel 2004, 9.). Osaltaan tulevaisuudenpelkoa lisää ihmisenluonteen kokeminen julmaksi ja omaa etua tavoittelevaksi. Seuraavalla sivulla olevista lainauksista ensimmäinen kuvaa oman perheen perustamisen pelkoa ja toinen tuo esiin ihmisenluonteen kokemista julmaksi.

”Siksikin pelottaa hieman ajatus perheen perustamisesta, koska pelkää tuovansa lapset aivan väärään maailmaan. Kuka nyt haluaisi kasvattaa tai edes hankkia lapsia sodan keskelle. Toki mieltä kalvaa myös kumppanin joutuminen sotatantereelle, mistä ei välttämättä ole paluuta. Mieltä todellakin painaa ajatus perheen perustamisesta sellaisessa maailmassa, missä ihmiset ovat itsekkäitä ja ajattelemattomia.”
(Kirjoitelma 10, tyttö)

”Ihmislunne on ahne ja vallanhimoinen.” (Kirjoitelma 10, tyttö)

Ahdistus ilmenee tulevaisuuden ennustamattomuutena ja sen tiedostamisena, että milloin vaan voi tapahtua terroritekoja, myös Suomessa. Vaikka nuoret halusivat uskoa parempaan tulevaisuuteen, ihmislunneen julmuus tai yleinen maailman rauhattomuus koettiin uhkaksi. Seuraavat siteeraukset kuvaavat juuri pelon läsnäoloa nuorten elämässä. Pelko luo nuoriin turvattomuutta ja ahdistusta.

”On turhauttavaa ajatella, että tulevaisuudessa meidän olisi vain alistuttava terroriuhan olemassa oloon, hyväksyttävä se tosiasia, että lähes missä tahansa voi viaton ihminen joutua pommi-iskun uhriksi tai turistilentokone tulee kaapatuksi.” (Kirjoitelma 9, tyttö)

”Terrorismi on vaikuttanut minuun niin, että se on saanut tuntemaan oloni turvattomaksi...” (Kirjoitelma 17, tyttö)

”Haluaisin että tulevaisuuden maailma olisi niin sanotusti rauhallisempi ja parempi paikka elää. Mutta jotenkin tuntuu siltä, että tulevaisuus tuo mukanaan enemmän rauhattomuutta ja väkivaltaa...olen itse miettinyt että onko tulevaisuudessa enää kukaan turvassa, kohta ei uskalla edes astua etuovesta ulos, tulematta ammutuksi tai hakatuksi.” (kirjoitelma 14, tyttö)

Osa nuorista koki ahdistusta myös sen takia, ettei heillä ole keinoja vaikuttaa siihen millainen tulevaisuus tulee olemaan. Terrorismin pelkoa on ja se lisääntyy juuri siitä syystä, ettei tiedetä, miten terroritekoja voisi estää tai edes hallita omassa elämässä. Nämä nuoret eivät ole vielä saaneet omaa elämää hallintaa ja sen takia myös tulevaisuus on utuinen. Nykymaailman moninaisuus ja vaihtelevuus vaikuttaa nuorten tulevaisuudenkuviin. Näiden nuorten ajatuksista käy ilmi, että maailma on vielä pirstaloitunut, kuten tulevaisuusajattelussa ajatellaan. Pirstaloituneesta maailmasta on vaikea saada kiinni. Alla olevat siteeraukset kuvaavat nuorten epävarmuutta tulevaisuuden ennakoimattomuudesta.

” Haluaisin että tulevaisuuden maailma olisi niin sanotusti rauhallisempi ja parempi paikka elää. Mutta jotenkin tuntuu siltä, että tulevaisuus tuo mukanaan enemmän rauhattomuutta ja väkivaltaa. ” (kirjoitelma 14, tyttö)

”Mutta aina jonkin suuremman terroriteon jälkeen olo on epävarma. Tulee aina miettineeksi, että mihinkähän tämä maailma on menossa. ”
(Kirjoitelma 9, tyttö)

Yllä kuvattuun nuorten epävarmuuteen voi olla osaksi syynä myös oman identiteetin sekavuus. Voidaan olettaa, että ihmisellä, jolla on valmis identiteetti (kts. esim. Marcia 1980.), on parempia mahdollisuuksia ja keinoja hahmottaa tulevaisuuttaan ja myös kestää epävarmuus. Kun tietää oman paikkansa, tuntee itsensä ja pystyy ottamaan oman elämänsä ohjat käsiinsä, pystyy myös kohtaamaan vaikeuksia ja epävarmuutta paremmin. Myös Rubinin (1995, 17.) mukaan tulevaisuusajattelussa nykyisyydentaju vaikuttaa aina myös tulevaisuuteen. Näin ollen nuorilla, joilla ei ole selkeää kuvaa tämän hetkisestä elämästään tai itsestään, ei voi olla terävää tulevaisuudenkuvaakaan.

Pelkkä terroritekojen näkeminen ei ole nuorista helppoa. Uutisointi vaikuttaa nuorten kuvaan terrorismista ja samalla luo omalla tavallaan paineita tulevaisuudelle. Uutisointi voi olla raakaa ja antaa nuorelle lohduttoman kuvan tulevasta. Aiemmin esitellyssä Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa huomattiin, että pelkkä terrori-iskujen katsominen televisiosta voi luoda nuorissa pelkotiloja ja nostaa stressitasoa (Whalen ym. 2003). Seuraavassa otteessa poika kuvaa omaa suhdettaan terrorismin uutisointiin ja siihen millaisia tunteita se herättää.

”Sillä(terrorismilla) on kuitenkin jonkinlainen henkinen vaikutus. Joskus tuntuu pahalle katsoa uutisointia terrorismista ja sitä kautta kuolemasta, esim. WTC:n iskut. Ne jättivät kyllä jonkinlaisen ”henkisen arven” ja jättävät sanattomaksi. (Kirjoitelma 6, poika)

Kaiken kaikkiaan terrorismin negatiiviset vaikutukset koetaan rajoitteina ”normaaliin elämään”, kuten matkustamiseen tai ammatinvalintaan. Matkustaminen koettiin yleisesti hyvin tarkkaa harkintaa vaativaksi asiaksi. Monet kirjoittivat, etteivät halunneet ainakaan muslimimaihin matkustaa ja muutenkin matkakohde tulee valita tulevaisuudessa yhä tarkemmin. Alla oleva lainaus kuvaa erään tytön mietteitä matkustamisesta tulevaisuudessa.

” Kyllä terrorismi vaikuttaa tulevaisuudenkuvaani, ikävä kyllä. Terrorismin pelko on vähentänyt intoani matkustaa ulkomaille. Haluaisin kyllä päästä käymään useissa maissa idässä päin, mutta pelko terroristien joutumisesta tai vastaavasta saa harkitsemaan matkan kannattavuutta uudelleen: ovatko ulkomaan kokemukset sen arvoisia, että kannattaa ottaa riski ja lähteä. ....terrorismi pelottaa raakuutensa vuoksi.” (Kirjoitelma 9, Tyttö)

Terrorismilla koettiin olevan vaikutuksia myös ammatinvalintaan. Ammatit, joissa ollaan paljon ulkomailla, eivät houkuttelleet nuoria. Ammatinvalinnan kannalta on mielenkiintoista tulevaisuudessa nähdä, onko tosiaan niin, että nuoret eivät hakeudu aloille, joissa ollaan monissa eri maissa, esim. lentoemännäksi. Mikäli näin käy, terroristien päämäärä vaikuttaa ihmiseen luomalla pelkoa ja kauhua, todella toimiin (kts. esim. Weibel 2004, 9.). Seuraavat lainaukset kuvaavat juuri ammatinvalinnan prosessia.

” Mutta tuskinpa ryhdyn matkaoppaaksi tai lentoemännäksi.”
(kirjoitelma 9, tyttö)

”Ammatikseni en ottaisi lentoemännän tai rauhanturvaajan tms. ammattia.” (Kirjoitelma 17, tyttö)

Nuorten kirjoituksista oli myös havaittavissa huoli siitä, miten rohkeasti tulevaisuudessa uskaltaa omia mielipiteitään ilmaista. Terrorismi koetaan hyvin räjähdysherkäksi asiaksi, jonka voi laukaista pienikin väärä sana. Varsinkin juuri aineiston keruun aikana esillä olleiden Muhammedin pilapiirrosten takia monet nuoret ihmettelivät, miten pienestä asiasta suuret konfliktit alkavat. Näissäkin kirjoitelmissa voidaan huomata, että terrorismin perusidea ja päämäärä (pelon ja kauhun aiheuttaminen) ovat jo piirtyneet nuorten mieliin. Voitaisiin sanoa, että terrorismi onnistuu suhteellisen hyvin tehtävässään, kun jo täällä kaukana itse iskuista olevat nuoret kokevat pelkoa terrorismin takia. Seuraavassa lainauksessa eräs tyttö kirjoittaa terrorismin arvaamattomuuteen ja ennustamattomuuteen liittyen puhumiseen ja omien tekojen rajoittamisesta.

”Minulle ainakin puhdas maalaisjärki sanoo, että jos tuollaiset pilapiirroset (viittaa Muhammedista tehtyihin piirroksiin) saavat aikaan noinkin suuret kohut, on syytä tästä eteenpäin varoa tekojaan ja sanojaan tarkkaan.” (Kirjoitelma 18, tyttö)

On huomattavaa, että vaikutus voi olla myös positiivinen. Nimenomaan arvojen muutos ja inhimillisten arvojen korostaminen tulevaisuudessa nähtiin tärkeäksi. Se, että nuorten mielessä tasa-arvo, ihmisyyden kunnioittaminen ja lähimmäisen rakkaus nousevat suureen arvostukseen on hyvä asia. Terrorismilla voi siis olla positiivinen vaikutus arvoihin. Nuorten arvojen muutoksessa tulee konkreettisesti esille se, mitä Rubin (1995) kirjoittaa arvoista ja niiden muutoksessa tulevaisuusajattelun tiimoilta. Nuorilla tapahtuu selvästi arvojen muutosta nimenomaan yhteiskunnan muutoksen ja vaihtuvuuden takia. Seuraavat siteeraukset kuvaavat nuorten arvojen muutoksia ja arvojen vahvistumisia.

”Tahdon kuitenkin uskoa, että on vielä olemassa inhimillisyyttä ja halua pitää maailma ja ihmiskunta sovussa. Jos jokainen ”menisi itseensä” ja mieltisi, mitä oikeasti haluaa ja sen seurauksia, voisi ihmiskunta vielä jatkaa pitkäänkin elämää maan päällä.” (Kirjoitelma 10, tyttö)

”Tietenkinhän sitä toivoisi jo kerran saadun isänmaan säilyvän loppuun asti ehjänä ja meidän omistuksessa.” (Kirjoitelma 18, tyttö)

” Arvoihini se kyllä vaikuttaa, on entistä tärkeämpää asua Suomessa ja arvostan yhä enemmän ja enemmän Suomen itsenäisyyttä. Rakkaat ihmiset ovat tärkeitä ja pelko heidän menettamisestään suuri.” (Kirjoitelma 7, tyttö 17v.)

Kuten aikaisemmissakin tutkimuksista (Rubin 1998; Mikkonen 2000; Kankaanrinta & Virtanen 1998) nuorten toiveista ja tulevaisuudenkuvista on tullut ilmi, nuoret uskovat ja toivovat, että tulevaisuudessa saadaan perhe, talo ja hyvä työpaikka. Nuoret, jotka kokevat terrorismin vaikuttavan jollakin tavalla, eivät siis ole millään lailla masentuneita tai turhautuneita tulevaisuuden suhteen. Perinteisen perheen saaminen koettiin tärkeäksi, se luo turvallisuutta ja jatkuvuutta elämään, kuten alla olevista siteerauksista voidaan päätellä.

”Minulla on silti onneksi toivoa paremmasta ja mitä luultavimmin saankin sen uran ja perheen rakennuttua...” (kirjoitelma 11, tyttö)

”Tulevaisuudessa näen itseni elävän nykyisen poikaystäväni kanssa. Ja kyllä meillä olisi ainakin kaksi lasta.” (kirjoitelma 14, tyttö)

” Ehkäpä Suomi saa jotenkin sotkettua itsensä tähän asiaan (terrorismiin), niin terrorismi tulisi rantautumaan tännekin. Mutta jos terrorismi ei tule Suomeen jatkan elämäni samanlaisena.” (Kirjoitelma 8, tyttö)

” Terrorismi on nuorille kaukainen aihe, en pelkää sitä, mutta olen varma että sitä tulee olemaan koko ajan enemmän joka puolella” (Kirjoitelma 8, tyttö)

Tulevaisuusajattelun muutos ja murros näkyvät tässä ryhmässä nimenomaan pelokkuutena ja tulevaisuuden epävarmuutena. Maailma ei ole selkeä kokonaisuus, missä nuoren oma paikka olisi valmiina. Maailman sirpaloituneeseen kuvaan vaikuttaa varmasti myös se, ettei nuorilla välttämättä ole vielä selkeää identiteettiä ja minäkuvaa. Nuorten käsitys itsestä ja omasta paikasta on vielä etsintävaiheessa. Marcian (1980)

identiteettistatuksen mukaan nuoret eivät ole vielä saavuttaneet valmista identiteettiä, vaan ovat vielä hahmottamassa sitä.

Vaikutuksen myöntäjiin kuuluvien nuorten ihmiskuva on raadollinen. He eivät usko ihmisen hyvyyteen tulevaisuudessa (vrt. *tulevaisuuteen luottajat*). Nuoret näkevät tulevaisuuden ihmisen julmana, oman eduntavoittelijana, jolle raha merkitsee kaikkea. Nuoret kokevat myös, etteivät itse voi vaikuttaa ihmisiin. Omaan elämään he voivat jollakin tapaa vaikuttaa, lähinnä arvojen kautta. He voivat itse elää kuuliaisina ja hyväntahtoisina ihmisinä, mutta silti tulevaisuuden ihmiskuva on raadollinen. Tämä nuorten antama ihmiskuva on varsin raadollinen, mutta myös se on kokonaisuuden kanssa sovussa (kuten *tulevaisuuteen luottajien* ihmiskuva). Vaikka nuorten tulevaisuudenkuvia varjostaa epävarmuus, tulevaisuusajattelun näkökulmasta nuorten ajattelu on yhtenäistä. He siis kykenevät tulevaisuusajatteluun. Tämä on nuorten tulevaisuuden suunnittelun kannalta tärkeää.

5.3 Oman elämänsä hallitsijat

Aineistosta kolmessa (3) kirjoitelmassa nousi esille nuorten selvästi kypsä ajattelu sekä halua ottaa kantaa ja jopa vaikuttaa tulevaisuuteen. Nuoret olivat kehittyneitä ajattelussaan, heidän voidaan olettaa saavuttaneen Piagen ajattelun teorian formaalien operaatioiden vaiheen paremmin, kuin muiden nuorten. Nämä nuoret kokevat olevansa itse elämänsä herroja ja pystyvänsä vaikuttamaan maailman kulkuun, myös terrorismiin. Tämä tuo luottamusta niin omaan elämään tällä hetkellä kuin tulevaisuudessa. He eivät koe terrorismia uhkaksi omalle tulevaisuudelleen, mutta ymmärtävät sen tuomat ongelmat. Heillä on selkeä käsitys siitä miten asiat kulkevat ja toimivat maailmassa. Seuraavalla sivulla oleva lainaus osoittaa nuorten kypsää yhteiskunnallista ajattelua ja kannanottoa maailman tulevaisuuteen. Se kuvaa hyvin tähän ryhmään kuuluvien nuorten tapaa ajatella.

”Jos me ihmiset emme ymmärrä, miten tyhmiä olemme, on varmasti tulevaisuudessa uhka terrorismista jatkuvasti kasvava. Maailman laajuinen tasa-arvo ihmisten keskuudessa, turhan ahneuden poistaminen ja muistakin kuin itsestä välittäminen olisivat varmasti hyviä keinoja ehkäistä terrorismia ja muutenkin sotia ja riitoja ihmisten välillä.”
(Kirjoitelma 21, tyttö)

Myös nuorten oma tulevaisuudenkuva on suhteellisen selkeä. Varsinkin oma ammatillinen ura oli selkeämpään kuin muilla. Elämänsä hallitsijoilla omat päämäärät olivat selkeitä ja hyvin hahmottuneita. Myös nuorten identiteetti vaikutti kehittyneeltä, sillä nuoret näyttäisivät olevan etsineet paikkaansa maailmassa ja sen ilmeisesti myös suhteellisen hyvin löytäneet (kts. Kuusinen & Korhokangas, 1995, 112–138.). Rubinin (1995, 12–13) mukaan voisi sanoa, että heillä on selkeä kuva nykyhetkestä ja menneisyydestä, näin myös tulevaisuus on selkeä. Tulevaisuusajattelussa oleellista on, että ihminen osaa hahmottaa niin menneisyytensä, nykyhetken kuin tulevaisuuden. Näistä palasista osaltaan muodostuu selkeä tulevaisuudenkuva. Alla oleva lainaus kuvaan nuorten selkeää tulevaisuudenkuvaa ammatinvalinnan ja perheen osalta.

Voin kuvitella eläväni Helsingissä kerrostalo asunnossa ja opiskelisin. Asuisin siskoni ja mahdollisesti poikaystäväni kanssa samassa asunnossa. Jos ajattelin pidemmälle nään itseni asuvan itse rakentamassamme omakotitalossa mieheni ja kahden lapsen kanssa. Olisin töissä yliopistossa tutkijana.” (Kirjoitelma 22, tyttö)

Oman elämänsä hallitsijat ovat tietoisia siitä, mitä elämältään haluavat ja millaisen maailman haluavat rakentaa. Heillä on halua olla mukana toimimassa toisten hyväksi, he eivät halua olla pelkkiä sivustakatsojia. Nämä nuoret ottavat kantaa terrorismiin ja ovat selvästi ajatelleet asiaa kypsästi. Nuorilla oli myös selkeä halua vaikuttaa tulevaisuudessa niin omaan kuin perheen ja jopa koko maailman asioihin. Alla olevista esimerkeistä ensimmäinen kuvaa nuorten maailmantilanteen pohdintaa ja kaksi seuraavaa heidän haluaan vaikuttaa tulevaisuudessa.

” Amerikka on mielestäni pahin terroristivaltio, vaiikkeivät he tee iskuja muualle kuin Irakiin, mutta se on pieni maa ja Amerikka on ISO!”

(Kirjoitelma 16, tyttö)

” Toivon vaan, että saan hyvän elämän ja lapseni ovat onnellisia ja turvassa kaikelta pahalta. ... Lapsilleni opetan kaiken sen, mitä olen itse oppinut näistä asioista. Hankin paljon ulkomaalaisia, eri näköisiä, tummia, vaaleita, ystäviä, joiden kanssa haluan kasvattaa omalta osaltani paremman tulevaisuuden.” (Kirjoitelma 16, tyttö)

” Maailma olisi miltei samanlainen kuin nyt vaikka kaikki tietysti olisi kehittynyt eteenpäin, mutta siellä olisi hyvä elää. Kuitenkaan tuskin kaikkia ongelmia maailmassa olisi saatu ratkaistua, joten pyrkisin tutkimaan sellaisia asioita, joilla voisi olla hyödyllisiä käytännön sovelluksia.” (Kirjoitelma 22, tyttö)

Tulevaisuusajattelun mukaan nuoret ovat ottaneet elämän hallintaansa ja saaneet koottua pienistä sirpaleisista palasista kokonaisuuden, jonka avulla myös tulevaisuutta pystytään tarkastelemaan. He ovat oman elämänsä hallitsijoita ja myös oman tulevaisuutensa hallitsijoita, koska he hahmottavat asioiden seuraussuhteita ja maailman tilannetta. Nuoret ovat päässeet kiinni murroksen aikaan, heillä on joku kiinnityspiste maailmassa. (kts. Rubin 1995.)

5.4 Torjujat

Kirjoitelmien nuorista viisi (5) kokivat selvästi, etteivät he halua antaa terrorismin vaikuttaa oman tulevaisuuteensa. Tämän ryhmän nimesin ”torjujiksi”. Nuoret myöntävät terrorismin mahdollisuuden omassa tulevaisuudessaan, mutta suhteutuvat siihen välinpitämättömästi tai jopa leikillisesti. He myöntävät myös, että terrorismia tulee olemaan tulevaisuudessa. Seuraavat kaksi lainausta seuraavalla sivulla, osoittavat nuorten uskon siihen, että terrorismia tulee luultavasti aina olemaan, eikä sitä saada kitkettyä mitenkään pois.

”...koska jossain on jotain valtaa tavoittelevia idiootteja, jotka tekevät tyhmyyksiä ja toiset sitten kostavat. Kumminkin aina on sotia ja terrorismia...” (Kirjoitelma 12, tyttö)

”Tuntuu, että viha kasvaa koko ajan enemmän ja terroristit tekevät iskuja minkä kerkiävät” *”...veikkaan, että paukkuu ja kovasti. Terrorismia saa pelätä, mutta harvoin se pyörii mielessä vaikka näkee pommi-iskuja televisiosta. Lähinnä nauran ja sanon jotain irvailuja. Mutta siltä se vaan tuntuu.”* (Kirjoitelma 2, poika)

Eräs poika, jonka tulevaisuuden toiveena on tyttöystävä ja poliisin ammatti, muistaa Myyrmannin pommi-iskun ja tunnustaa terrorismin pelon ja maailman raaistumisen, mutta ei halua antaa pelolle valtaa, tai vaikutusta tulevaisuuteen. Tämä kuvaa hyvin sitä, että nämä nuoret haluavat taistelevat terrorismin tarkoitusta (esim. Paastelan 2005 mukaan pelon ilmapiiriä) vastaan. Voi olla, etteivät nuoret ajattele tietoisesti niin tekevänsä, tai eivät edes tiedä mikä terrorismin tarkoitus on, mutta teoillaan ja ajatuksillaan he vastustavat juuri pelon ilmapiirin syntymistä. Omat haaveet ovat suurempia kuin terrorismin pelko, mikä kuvaa sitä, että pelolle ei anneta periksi. Alla oleva lainaus kuvaa hyvin juuri sitä, ettei terrorismin haluta antaa vaikuttaa omaan haaveammattiin.

” Kai sitä suhtautuu kaikkeen vähän varovaisemmin kuin ennen. Onhan sitä pelko, jos hakee poliisiksi, että joutuu väärään paikkaan väärään aikaan. Mutta kaikesta huolimatta pyrin poliisin virkaan.” (kirjoitelma 3, poika)

Nämä nuoret eivät koe terrorismia uhkaksi omassa tulevaisuudessa. Pelossa ei haluta elää, koska se ei olisi elämää ollenkaan. Näille nuorille on myös ominaista, että he luottavat kovasti siihen, että Suomessa asuminen on turvallista. Matkustamisen kanssa pitää heidänkin mielestään olla tulevaisuudessa tarkkana, mutta jokapäiväiseen elämään terrorismilla ei koeta olevan vaikutusta. Seuraavat kaksi siteerausta (seuraavalla sivulla) kuvaavat nuorten kieltäytymistä pelosta. He eivät halua tuhlaa elämäänsä pelkäämiseen tai ”panikoimiseen”. Terrorismin pelkääminen koetaan turhauttavaksi ja elämä pelossa ei ole todellista elämää, kuten seuraavista kahdesta lainauksesta tulee esille.

” Ja vaikka terrorismi lisääntyisi sitä on enimmäkseen Lähi-idän alueilla ja muutenkin painottuvan sinne vähän ”kiihkeimmille” alueille. ... No, eihän sitä voi ikinä tietää, että missä ja milloin räjähtää mutta ei silti kannata ruveta panikoimaan. ” (Kirjoitelma 4, poika)

” Tulevaisuuden maailmani ei tule poikkeamaan hyvin paljon nykyisestääni. Maailma tulee olemaan julma, kuten se on tälläkin hetkellä. Elän Suomessa mieheni kanssa, meillä on lapsia ja molemmilla työpaikka. Olemme onnellisia eikä terrorismi kosketa meitä. Terrorismi on toki osa jokapäiväistä elämää, mutta terrorismia ei ole Suomessa. Meillä on täällä turvallista elää. Vaikka terrorismia olisikin Suomessa, elämästä ei tulisi mitään jos eläisi ”pelko perseessä” koko ajan. Olisi eletävä kuitenkin normaalia elämää. ” (Kirjoitelma 7, tyttö)

Torjujien ryhmä on varsin mielenkiintoinen. He ikään kuin haluavat olla ajattelematta sitä vaihtoehtoa, että terrorismi koskettaisi heitä, tai he kieltäytyvät pelkäämästä sitä. Nuoret ovat hyvin vahvoja omissa mielipiteissään. Tiettyä ironisuutta ja naureskelua on myös huomattavissa. Terrorismiin ei suhtauduta kovinkaan vakavasti vaan se tapahtuu kaukana ja on ”rättipäiden hommaa”. Nämä nuoret eivät välttämättä ole vielä ajatuksellisesti formaalien operaatioiden vaiheessa, tai eivät ainakaan tämän kirjoitelman perusteella. Formaalin operaatioiden vaihetta kuvaa looginen ja kriittinen ajattelu sekä kyky pystyä hahmottamaan isojakin kokonaisuuksia ja niiden yhteyksiä (Hautamäki 1995, 241.), tällaisia kykyjä kirjoitelmista ei noussut esiin. Nuoret ajattelivat enemmän tunteellisesti kuin kriittisesti, hahmottaen kokonaisuuksia. Se, että nuoret eivät ole vielä formaalin operaatioiden vaiheella, ei ole mitenkään erikoista. Välttämättä kaikki eivät koskaan saavuta sitä vaihetta. Toisaalta on myös syytä muistaa, että teen päätelmiä pelkkien kirjoitelmien pohjalta, mitään psykologisia testejä ei ole käytetty.

5.5 Tiivistelmä tuloksista

Tulevaisuuteen luottajat ovat ryhmä, joka uskoo parempaan tulevaisuuteen ja ihmisten mahdollisuuteen muuttua. He kokevat, että Suomi on turvallinen maa asua, täällä he ovat turvassa. Maailma on heidän tulevaisuudessaan turvallinen ja rauhallinen, enää ei ole sotia tai terrorismia. Heidän tulevaisuudenkuvansa on hyvin optimistinen, jopa hieman naiivi, ottaen huomioon nykypäivän maailmapoliittisen tilanteen ja terrorismin laajentumisen (kts. Paastela 2005.). Tulevaisuusajattelun perusteiden mukaan voidaan ajatella, ettei nuorilla ole vielä selvillä kaikki maailman sirpaleet ja palaset. Heidän maailmankuvansa ei vaikutta olevan vielä täysin hahmottunut. Tämä nousee esiin heidän jopa utopistisesta uskosta parempaan huomiseen. He uskovat, eivät pohdi kriittisesti. Heidän ihmiskäsityksensä on hyvin positiivinen, mikä luo omalta osaltaan toivoa tulevaisuuden suhteen. Utopistiselta kuulostavan tulevaisuudenkuvien takan on kuitenkin varmasti aitoa uskoa ja toivoa siihen, että maailmasta voi tulla parempi paikka. Tämä ei ole ollenkaan vähäpätöistä, vaan kunnioitettavaa luottamista siihen, että maailmanmeno voi muuttaa suuntaan.

Vaikutuksen myöntäjät ovat ryhmä, jossa jokainen nuori kokee, että terrorismi vaikuttaa hänen tulevaisuuteensa jollakin tavalla. Vaikutus voi olla positiivista tai negatiivista. Negatiivisina vaikutuksina esiin nousi mm. pelko, ahdistus ja epävarmuus tulevaisuudesta. Positiivisena vaikutuksena voidaan nähdä arvojen muuttuminen tai tietyn arvon korostuminen. Näitä arvoja nuorten mielestä olivat mm. itsenäisyys, rauha, rakkaus, ihmisarvo sekä välittäminen. Nuoret ovat selvästi miettineet omaa tulevaisuuttaan ja myös terrorismia. Heidän ajattelunsa vaikuttaa olevan suhteellisen kypsää ja monipuolista. He pohtivat asioiden eri puolia ja mahdollisuuksia. Nuorilla ei kuitenkaan ollut kovin selkeä kuva maailmasta ja tulevaisuudesta. Monia vaivasi epävarmuus ja huoli siitä, etteivät he voi vaikuttaa siihen, millaiseksi maailma muuttuu. Vaikka heillä on pelkoja tulevaisuutta kohtaan, he kuitenkin halusivat uskoa siihen, että oma tulevaisuus olisi perinteinen: perhe, talo ja lapset. Tätäkin he kuitenkin epäilivät, vaikka sitä toivoivat. Nuorten tulevaisuudenkuva on varsin mustavalkoinen. Samanlainen epävarmuus ja kahtia jakautuneisuus nousi esiin Rubinin (1998) tutkimuksessa, jossa nuorten oma tulevaisuus näytti valoisalta, mutta globaalisemmin maailma koettiin varsin synkkänä paikkana. Myös Kankaanrinnan ja Lyytisen (1988)

tutkimuksessa nuorten tulevaisuudenkuvissa oli selvää ristiriitaa onnellisuuden kehdon ja saasteisen betoniviidakon välillä.

Torjujat ovat ryhmänä varsin mielenkiintoinen. Nuoret tässä ryhmässä ikään kuin torjuivat mahdollisuuden, että terrorismia voisi olla, tai että se koskettaisi heitä jollain tavalla. Tyypillistä näille nuorille oli terrorismin pelossa elämisestä kieltäytyminen. He kokivat vahvasti, ettei pelossa voi elää, eikä terrorismille voi antaa valtaa. Suomen he kokivat turvalliseksi paikaksi asua. He kieltäytyivät ajattelemasta sitä, että terrorismi voisi koskettaa heidän omaa elämäänsä. Heillä oli siis hyvin vahva mielipide asioista, mutta he eivät antaneet tilaa pohdinnalle tai kritiikille. Nuorten arvot olivat varsin perinteitä kunnioittavia. Kokonaisuudessaan heidän maailmansa ei vaikuttanut täysin hahmottuneelta, koska heidän oma vankka mielipide estää laajemman kokonaisuuden arvioimisen.

Oman elämänsä hallitsijat ovat vahva ryhmä itsenäisesti ajattelevia nuoria, joilla on selvästi oma elämä hallussa. Nämä nuoret halusivat olla aktiivisia ja vaikuttaa asioihin. Heidän tulevaisuudenkuvansa oli varsin selkeä. Nuorten kirjoitelmista nousi vahvasti esiin heidän pohdinta ja se, että he olivat selvästi miettineet tulevaisuuttaan aiemminkin. Tulevaisuudensuunnitelmat olivat pitkälle valmiita. Heillä oli suhteellisen selkeä maailmakuva ja myös identiteetti vaikutti lähes valmiilta. Nuorten arvot olivat perinteisiä ja selkeitä. Heillä oli vankka käsitys myös arvojen tulevaisuudesta. Ihmisarvon, lähimmäisten ja välittämisen arvot tulisi nuorten mielestä nousta tulevaisuudessa koko ajan enemmän tarpeellisiksi. Hallitsijoiden ihmiskäsitys vaikutti varsin realistiselta, mutta toiveikkaalta. Heillä on usko siitä, että ihminen voi toiminnallaan vaikuttaa omaan ja jopa toisten tulevaisuuteen ja elämään.

6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

*24. elokuuta 2004 kaksi venäläistä matkustajakonetta räjähtävät
ilmassa Tulan ja Rostovin alueiden yläpuolella lyhyen
ajan kuluessa. 90 ihmistä kuolee.
Tekijöiksi epäillään koneiden matkustajia
Amnat Nagajevaa ja Satsita Zhebirhanovaa.*

6.1 Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden kriteerit

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta ei voida mitata mittareilla tai testeille. Tämä voi muodostua ongelmaksi analyysivaiheessa, sillä myöskään analyysia ei voida tarkistaa mittareilla. Luotettavuus liittyy enemmän analyysin selkeyteen sekä analyysin vaiheiden tarkkaan esittelyyn. Lukijan täytyy tietää miten analyysi on tehty, jotta hän pystyy tarkastelemaan tutkimusta myös luotettavuuden kannalta. Tämä voi aiheuttaa tutkijalle epävarmuutta omista johtopäätöksistään sekä tuloksista. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan kuitenkin arvioida tietyillä periaatteilla. Tutkijan kannattaa pitää nämä periaatteet mielessä omaa tutkimusta tehdessä.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella muutamien käsitteiden avulla. Tynjälä (1991) sekä Perttula (1995) käsittelevät luotettavuutta kvalitatiivisen tutkimuksen neljän luotettavuuskriteerin, totuusarvon, kautta. Kriteereitä ovat vastaavuus, siirrettävyys, tutkimustilanteen arviointi sekä vahvistettavuus. Nämä kriteerit mahdollistavat kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioimisen. Näillä käsitteillä on mahdollista arvioida myös omaa tutkimustani. Esittelen seuraavaksi nämä neljä kriteeriä lyhyesti.

Vastaavuuden kriteeri tarkoittaa sitä, että tutkija tekee nähtäväksi sen, että tutkimuksen tuottamat tutkittavien todellisuuden rekonstruktiot vastaavat alkuperäisiä tutkittavien määrittelemiä konstruktioita todellisuudesta (Tynjälä 1991, 390). Kvalitatiivista tutkimusotetta soveltavan tutkimuksen voidaan siis olettaa olevan luotettava, jos tutkijan kokemuksen voidaan ajatella vastaavan tutkittavien aitoja ja alkuperäisiä kokemuksia. Tutkijan ei tule suhteuttaa tutkittavan kokemuksia ulkopuoliseen

maailmaan, sillä tajunnalliset merkityssuhteet ovat olemassa pelkästään ihmisen koetussa maailmassa. (Perttula 1995, 42.)

Yleistettävyyden sijaan puhutaan *siirrettävyydestä*, jossa arvioinnin kohteena on saatujen tulosten sovellettavuus vastaavaan ilmiöön toisissa olosuhteissa. Oleelliseksi kysymykseksi nousee se, miten tärkeitä rakenteelliset olosuhteet kyseisessä tilanteessa ovat. Jos ajatellaan, että tilanteella on ihmisen merkityssuhteisiin suuri merkitys, ei siirrettävyyttä ole. Näin ollen se ei sovellu luotettavuuden kriteeriksi. (Perttula 1995, 42.) Sovellusarvon arvioimisen vastuu on myös osittain tutkimustulosten hyödyntäjällä. Vastuuta johtopäätösten tekemisestä liittyen siirrettävyyteen ei voi näin ollen jättää täysin tutkijan harteille, joka tuntee ainoastaan tutkimusympäristön. (Tynjälä 1991, 390).

Luotettavuuteen erityisesti aineiston keruuvaiheessa liittyy *tutkimustilanteen arviointi*. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija ottaa huomioon sekä erilaiset ulkoista vaihtelua aiheuttavat tekijät, sekä niin tutkimuksesta kuin ilmiöstä itsestään johtuvat erilaiset tekijät. *Vahvistettavuudesta* viitataan mahdollisuuteen päätyä samanlaisiin tutkimustuloksiin eri analyysikeinoilla. Vahvistettavuudesta puhutaan silloin, kun erilaisin tekniikoin varmistetaan, että tutkimuksella on totuusarvoa sekä sovellettavuutta. (Perttula 1995, 43).

6.2 Oman tutkimuksen arvioiminen

Oman tutkimuksen arvioiminen voi olla vaikeaa ensikertalaiselle tutkijalla. On tärkeää kuitenkin miettiä omaa tutkimusta luotettavuuden kannalta ja osata myös nostaa tutkimuksen heikkouksia esiin. Yllä mainittujen kriteerien perusteella arvioimista on suhteellisen helppo ja mielekäs tehdä. Tässä kappaleessa nostan esiin luotettavuuden kannalta oleellisia seikkoja omasta tutkimuksestani. Pyrin olemaan myös kriittinen tutkimustani kohtaan.

Tutkimukseni onnistui mielestäni kokonaisuudessaan varsin hyvin. Olen koko tutkimuksen ajan kokenut, että oleellisinta on olla avoin ja rehellinen siitä, mitä missäkin vaiheessa olen tehnyt. Näin ollen olen pyrkinyt tuomaan selvästi esiin

työvaiheet ja mm. analyysitavan. Omien metodologisten ratkaisujen ja päätelmien perusteleva lisää osaltaan myös tutkimuksen luotettavuutta. Tähän olen myös yrittänyt kiinnittää huomiota. Vaikka perusteleva tuntuu välillä vaikealla, olen yrittänyt sitä kuitenkin tehdä. Mielestäni onnistuinkin siinä varsin hyvin.

Tutkimustilanteen arvioiminen, kuten Perttula (1995, 43.) esittää, on omassa tutkimuksessani tärkeää. Tutkimukseni heikkoutena voidaan pitää sitä, etten itse ollut paikalla keräämässä aineistoa. Olen kuitenkin hyvin tyytyväinen aineistoon, se on kattava ja sillä saavutettiin haluttu tieto. Voidaan aina pohtia sitä, olisiko aineisto ollut erilainen, jos itse olisin ollut sitä keräämässä. Uskon kuitenkin, ettei sillä olisi ollut kovinkaan suurta merkitystä lopputulokseen. Opettajalta saamat kommentit kirjoittamisen sujuvuudesta puoltavat sitä, että nuoret olivat innokkaita tehtävään, vaikka en itse ollutkaan sitä heille antamassa. Opettaja sai nuoret innostumaan ja kirjoittamaan asiallisesti, mikä näkyy kaikissa kirjoitelmissa. Tutkijana kasvamisen ja kehittymisen kannalta olisi tietysti ollut mielekästä olla itse keräämässä aineistoa.

Toinen esille nostettava asia ei niinkään koske luotettavuutta, vaan siirrettävyyttä (kts. Tynjälä 1991, 390.). Tutkimuksen tarkoitus ei ollut saavuttaa laajasti siirrettävää aineistoa, vaan selvittää tietyn ryhmän ajatuksia. Tuloksia ei siis voida kovinkaan luotettavasti siirtää toisiin olosuhteisiin tai toisella paikkakunnalle. Tiettyjä oletuksia voidaan mielestäni kuitenkin sanoa. Tutkimuksessa nousseet neljä ryhmää voi hyvinkin tulla esiin muualla tehdyissä tutkimuksissa. Siirrettävyyttä voisi testata tutkimalla jotain toista ryhmää ja tarkastelemalla, nouseeko sieltä esiin samankaltaisia ryhmiä. Näin myös omalla tutkimuksellani olisi suurempaa arvoa.

Olen pyrkinyt tekemään analyysin mahdollisimman avoimeksi ja sitä kautta ymmärrettäväksi. Toivon, että lukijalla on kuva siitä, miten olen kirjoitelmat analysoinut ja näin ollen hän voi tehdä päätelmiä analyysin luotettavuudesta. Tutkimuksen luotettavuus kasvaa avoimuudesta, sillä sama tutkimus olisi tehtävissä toisissa oloissa. Siis toistettavuuden mahdollisuus on olemassa. Vaikka tutkimuksen toistaminen ei välttämättä anna samoja tuloksia, antaa se suuntaa sille, onko tutkimus niin hyvin tehty, että sen voisi toistaa.

Tynjälän (1991, 390.) esittämä vastaavuus tulee esiin juuri näissä suoraan aineistosta otetuissa lainauksissa, joista lukija voi päätellä vastaavatko tutkittavien todellisuuden rekonstruktiot alkuperäisiä tutkittavien määrittelemiä todellisuuden konstruktioita. Mikäli tutkijan päätelmät voidaan olettaa vastaavan tutkittavien todellisia maailmoja, voidaan tutkimusta pitää luotettavana. Osaltaan myös luottavuuden lisäämiseksi halusin tuoda tutkimuksessani esille mahdollisimman paljon nuorten kirjoitelmista suoria lainauksia.

Kaiken kaikkiaan tutkimukseni vaikuttaa luotettavalle. Se on tehty avoimeksi ja lukijalla ymmärrettäväksi. Tutkimuksen teoriatausta peilaa mielistäni suhteellisen hyvin tulosten kanssa. Teoria osa ei ole kovin laaja, mutta en koe sen olevan luotettavuuden kannalta heikkous, koska tutkimuksen lähestymistapa ei vaadi laajaa teoreettista pohjaa, vaan peräänkuuluttaa enemmän tutkittavien äänen kuulumista.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

15. marraskuuta ja 20. marraskuuta 2003 Istanbulin pommi-iskut. Viidessä päivässä räjäytetään autopommeilla kaksi synagogaa, UK:n konsulaatti ja HSBC pankin rakennus.

Lukion aloittaneet nuoret elävät monella tapaa muutosvaihetta elämässään. Oma itsenäistyminen, identiteetin luominen ja myös älylliset haasteet ovat vahvasti esillä nuorten elämässä. Aika on myös tulevaisuuden suunnittelun aikaa; mitä teen kun olen aikuinen, millaisessa maailmassa elän? Ei ole siis ollenkaan vähäpätöistä tutkia sitä, millä tavoin nuoret tulevaisuutensa näkevät maailmassa, jossa levottomuus ja terrorismi kasvavat päivä päivältä. On huojentavaa huomata, että nuoret todella pohtivat omaa elämäänsä ja omia vaikutusmahdollisuuksiaan tulevaisuudessa ja sen rakentamisessa.

Tutkimuksessani nuorista muodostui neljä ryhmää, sen perusteella miten he kokivat terrorismin vaikuttavan tulevaisuudenkuvaansa. Kaikki neljä ryhmää ovat mielenkiintoisia ja omalla tavallaan erikoisia. Noin puolet nuorista koki, että terrorismi vaikuttaa jollakin tapaa heidän tulevaisuuteensa, tulevaisuudenkuvaansa. Jokaisessa kirjoitelmassa oli aistittavissa se, että terrorismin liittyminen omaan tulevaisuuteen tiedostetaan ja sitä pohditaan. Tämä on mielestäni seikka, joka tulee ottaa huomioon. Tulevaisuudenkuvat eivät ole väheksyttäviä unelmia, vaan ne kertovat yllättävän paljon myös nuorten tämän hetkisestä elämästä ja suhtautumisesta maailmaan. Rubinin (1995, 27.) esiin nostama ajatus tulevaisuuden ja nykypäivän yhteydestä on selkeästi esillä. Mikäli nuori on tällä hetkellä kiinni elämässään ja maailmassaan on hänen tulevaisuudenkuvansakin yleensä selkeämpi. Nykypäivän kokemukset heijastavat tulevaisuuskuvaan, joten on selvää, että terrorismin näkeminen ja jopa kokeminen vaikuttaa siihen, millaisen käsityksen nuori tulevaisuudesta luo.

Terrorismin vaikutukset nuorten tulevaisuudenkuvaan eivät aina ole kovin suuria, esim. vaikutus matkustamiseen, ovat ne kuitenkin huomionarvoisia. Niitä ei mielestäni pitäisi aliarvioida. Se, että nuoret kokevat terrorismin vaikuttavan, kuvaa sitä, että terrorismi askarruttaa nuoria. Itsestäni huolestuttavinta on, että pelko nousee esiin monessa yhteydessä. Pelko ja ahdistus eivät ole nuorille hyviä tunteita, muutenkin myrskyisenä

aikana. Nuoret kokevat pelkoa niin itseensä kuin käheisiinsä nähden. Huolestuttavaa on myös se, että nuorille oman perheen perustaminen ei ole enää itsestäänselvyys. Osa pelkää saattaa lapsia maailmaan, jossa kaikki on epävarmaa. Kansantaloudellisestikin on arveluttavaa, jos nuoret pelkäävät tehdä lapsia. Tähän tulisi mielestäni kiinnittää huomiota. Perheen perustamisen pelkoa helopottaa varmasti turvallisuuden tunteen kokominen. Nuorille olisi tärkeää saada elämäänsä jokin luotettava kiinnityskohta (kts. Rubin 1995, 17.), johon voi turvata ja luottaa. Usein tämä on varmasti omat vanhemmat ja perhe, mutta entä niillä, keillä siihen ei ole mahdollisuutta? Jokaisella nuorella tulisi olla jotakin pysyvää: koti, perhe, tai vaikka mummola, jossa voi tuntea olonsa turvalliseksi. Tässä mielessä esimerkiksi kuntien nuorisotyö nousee tärkeäksi, sillä se voi olla omalla osallaan tuon turvan lähde niille nuorille, jotka eivät kotoa sitä saa. Nuorisotilat voi olla paikka, jossa nuori saa olla luotettavien aikuisten valvonnan alla, turvassa ”pahalta maailmalta”.

Torjujien ryhmän asenne, ettei pelolle anneta valtaa, on omalla tavallaan rohkea. Emme kai voikaan alkaa elämään pelossa ja ahdistuksessa joka päivä. Silloin terroristien päämäärä olisi lähes saavutettu; pelkoa ja kauhua luova ilmapiiri. Tarvitsemme nuoria, jotka uskaltavat olla oma itsensä vaikka maailma muuttuu. Tarvitsemme nuoria, jotka kieltäytyvät antamasta pelolle valtaa ja toteuttavat omia haaveitaan rohkeasti. Voi tietysti myös olla niin, että torjujien joukon rohkeuden takana on todellinen pelko siitä, mitä terrorismin tulevaisuudessa tekee. Kieltäminenhan on yksi hyvä keino estää todellisuutta tulemasta liian lähellä, liian raakana (kts. Joshi & O’Donnell 2003, 277–278.).

Olemme, ainakin vielä, saaneet Suomessa elää rauhassa terrorismin kannalta. On syytä muistaa, että nuoret kokevat ja näkevät terrorismia silti. On oleellisen tärkeää, että nuorten kanssa puhutaan tulevaisuudesta, heidän omista suunnitelmistaan, haaveistaan ja peloistaan. Aikuisen kanssa keskusteleminen voi aukaista ongelmakohtia ja saada nuoren ymmärtämään maailman tilannetta paremmin. Muutoksen ajassa eläminen ei ole helppoa aikuisille, mutta ei välttämättä nuorillekaan. Heille tärkeää on löytää jotakin pysyvää maailmasta, jossa kaikki saattaa muuttua nopeastikin.

Vaikka terrorismia ei Suomessa ole, saamme siihen kosketuksen lähes joka päivä median avulla. Media luo meille kuvaa terrorismista. Sen kautta näemme, kuulemme ja

aistimme sen mitä maailmalla tapahtuu. Valitettavasti kaikki median esille tuova tieto ei aina ole luotettavaa tai oikeudenmukaista. Medialla on mahdollisuus muovata ajatuksiamme ja asenteitamme (Ahvenainen 2002, 59.). Tutkimuksessanikin nousi selvästi esiin se, että nuoret liittyvät terrorismin islaminuskoon ja se saa aikaan negatiivisia tunteita kaikkia islaminuskoisia kohtaan. Koenkin tärkeäksi sen, että nuorilla selvitettäisiin mitä maailmassa todella tapahtuu. Mikä terrorismin taustalla on ja mihin se voi johtaa. Tällä hetkellä nuorten mielikuva terrorismista tulee mediasta. Mielestäni olisi tärkeää nostaa terrorismi esille myös kouluissa ja erityisesti perheen kesken. Vaikka nuoret ovatkin jo kykeneviä ajattelemaan kriittisesti, ei se aina ole helppoa, jos epäinhimilliset kuvat terrori-iskuista rähähtävät silmille (kts. Joshi & O'Donnell 2003, 277.; Hautamäki 1995, 241.) On tärkeää, että terrorismista puhutaan, jotta nuorilla voisi muodostua oikeanlainen kuva siitä, mitä se on. Tieto voi murtaa ennakkoluuloja ja osaltaan myös poistaa pelkoja ja ahdistuksia.

Terrorismi on vahvasti arvoista riippuvainen ilmiö. Se johtuu terroristien mukaan arvoista, sen vaikutukset kohdistuvat arvoihin ja terrorismin vastustamisesta on tullut maailmalaajuisen politiikan johtavia arvoja. Terrorismin tulevaisuus riippuu siis pitkälti siitä, millaisen arvostuksen se saa. Mikäli on tehokkaampia keinoja saada oma ääni kuuluville, tai ei ole enää terrorismiin kannustavaa tai sitä toimitapana hyväksyvää arvopohjaa, voi se tulevaisuudessa menettää arvostustaan. (Helola, Niikka & Saarinen 2003, 88–89.) Arvojen muutos, mikä nuorillakin oli havaittavissa, tukee terrorismin arvon vähentymistä. Arvojen muutos on kuitenkin äärettömän hidasta, kuten Rubinkin (1998, 18.) mainitsee. Nuoret ovat tässä etulinjassa, heidän arvoillaan ja muutoksen halullaan voidaan saada aikaan muutosta. Tulevaisuuteen luottajien ryhmän toiveet rauhallisesta, terrorismista vapaasta maailmasta, voisi siis joskus olla totta. Todennäköistä kuitenkin on, ettei arvojen muutos tapahdu vielä lähitulevaisuudessa, tai edes nuorten omassa tulevaisuudessa.

On tärkeää, että nuorilla on usko siihen, että he voivat muuttaa maailma omalla toiminnallaan ja myös omilla arvoillaan. Tämä on varmasti asia, johon tulisi kiinnittää enemmän huomiota. En usko, että nuoret ovat kovinkaan tietoisia siitä, millaisia vaikutuksia heidän tämän hetkiselä toiminnalla tulevaisuudessa on. Tämä kävi esiin myös Rubinin (2000) väitöskirja tutkimuksessa, jossa nuoret eivät uskoneet tulevaisuuden vaikutusmahdollisuuksiinsa, eivätkä hahmottaneet nykyhetken merkitystä

tulevaisuudelle. Pidänkin tärkeänä, että niin kouluissa kuin kotona nuorille opastettaisiin tulevaisuuden vaikutusmahdollisuuksia. On tärkeää, että nuoret tietävät miten he voivat vaikuttaa ja miten oman toiminnan vaikutukset näkyvät tulevaisuudessa.

Tulevaisuusajattelu toimi tutkimuksessani taustateorianana, jota vastaan olen peilannut tuloksia. Se on viitekehys ja filosofinen malli tulevaisuuden hahmottamiselle ja sen tutkimiselle. Mielestäni malli on toiminut hyvin tutkimuksessani. Tulevaisuusajattelun avulla on ollut mielenkiintoista avata nuorten käsityksiä tulevaisuudesta. Nuorten tulevaisuusajattelun kehittymisen kannalta olisi tärkeää, että kouluissa otettaisiin enemmän huomioon tulevaisuusajattelu ja oman tulevaisuuden rakentaminen ylipäänsä. Rubinin (1995) teos kuvaa sitä, millä tavoin tulevaisuusajattelun teemoja voidaan ottaa huomioon koulussa. Tulevaisuusajattelua voidaan opettaa koulussa erillisenä kokonaisuutena tai jonkin oppiaineen osana. Rubinin mukaan hedelmällisintä on ottaa tulevaisuusnäkökulma huomioon eri oppiaineiden sisällä. Hän tuo teoksessaan esille erilaisia teemoja, joita koulussa voidaan käsitellä tulevaisuusnäkökulmasta ja miettimällä tulevaisuuden näkökulmasta, mitä erilaisia näkökohtia kukin teema sisältää. Näitä teemoja ovat mm. kestävä kehitys ja hyvinvointi, ympäristö ja energia, vallankäyttö, demokratia ja tasa-arvo. (1995, 28.)

Edellä mainittujen teemojen käsitteleminen on tärkeää, sillä tulevaisuus on nuorten tekemää; on siis selvää, että heillä tulisi olla kuva siitä mitä tulevaisuuteen liittyy ja miten omat toiminnan siihen voivat vaikuttaa. Tulevaisuustietoisuus lisää myös tietoisuutta tästä päivästä. Mikäli haluamme nuorten olevan aktiivisia, osallistuvia kansalaisia, meidän tulee auttaa heitä ymmärtämään myös tulevaisuutta. Meidän tehtävä on selvittää ja opastaa nuoria kohtaamaan pirstaloitunut ja muuttuva maailma.

Koen, että tulevaisuuskuvien ja terrorismin yhteyden tutkiminen jatkossakin olisi tärkeää. Tutkimusta olisi mielenkiintoista laajentaa koskevaksi eri paikkakunnilta kotoisin olevia nuoria. Miten eri tavoin esimerkiksi Itä- Helsingissä ja Lapissa asuvat nuoret kokevat terrorismin ja sen vaikutukset omaan elämäänsä. Samalla pystyisi osaltaan testaamaan sitä, tulisivatko tutkimuksessani esille tulleet neljä ryhmää, esiin myös uusissa tutkimuksissa. Tätä pitäisin itse erittäin herkullisena ja antoisana tutkimusideana. Äärettömän mielenkiintoista olisi myös tehdä pitkittäistutkimusta siitä, millainen esim. tämän tutkimuksen nuorten tulevaisuus todellisuudessa tulee olemaan.

Kävivätkö nuoruuden pelot ja toiveet toteen, sekä mitä nuoret ajattelevat niistä aikuisena. Tulevaisuustutkimus on varmasti koko ajan enemmän esille nouseva tutkimusala. Tutkittavaa riittää, sillä kukaan ei voi sanoa viimeistä sanaa siitä, millainen tulevaisuus meillä on edessämme. Voimme jokainen omalla toiminnallaan siihen vaikuttaa, mutta kukaan tutkija ei ole ennustaja, joka voisi kertoa millainen tulevaisuus meitä odottaa.

LÄHTEET

Ahvenainen, S. 2002. Moderni sodankäynti – informaatio, verkostot ja media. Futura 4/2002. 50-60.

Atkinson, R-L., Atkinson, R-C, Smith, E-E, Bem, D-J. & Nolen-Hoeksema, S. 2000. Hilgard's Introduction to Psychology. 13th edition. Harcourt College Publishers: Fort Worth.

Abma T.I. 2002 Emerging Narrative Forms of Knowledge Representations in the Health Sciences: Two Texts in a Postmodern Context. Qualitative Health Research 12: 5-27.

Alasuutari, P. 1993. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Beard, R.M. 1971. Piagetin kehityopsykologia. Tammi: Helsinki.

Hatch, J.A. & Wisniewski, R. 1995. Life History and narrative: Questions, Issues, and Exemplary works. In: Hatch JA, Wisniewski R (eds.) Life History and narrative. Falmer, London. 113-133.

Hall, S. 1999. Identiteetti. Tampere: Vastapaino.

Hautamäki, J. Älyllinen kehitys ja koulutus. Teoksessa Kuusinen, J. (toim.) Kasvatuspsykologia. 4. painos. Juva: WSOY, 219-255.

Havighurst, R J. 1982. Developmental tasks and education. 3rd edition, 7th printing. New York: Longman

Heikkinen, H. L. T. Narratiivinen tutkimus- todellisuus kertomuksena. 2001. Teoksessa J. Aaltola, & R., Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä:Gummerus. 116–132.

- Helola, T., Nikka, N. & Saarinen, V. 2003. Terrorismi uhkana vuonna 2030? Futura 4: 79-90.
- Hänninen, V. 2002. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Saatavana www-muodossa. Luettu 30.10.2005. < <http://www.uta.fi/kirjasto/pdf/suoj/HanninenSisainen.pdf>>
- Joshi, P.T. & O'Donnell D.A. 2003. Consequences of Child Exposure to War and Terrorism. *clinical child and Family Psychology Rewie*. Vol 6. 4: 275-292.
- Kankaanrinta, I. & Virtanen, L. 1998. FUTURES länsieurooppalaisten nuorten käsityksiä tulevaisuudesta. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 60. Helsinki: yliopistopaino.
- Kuusinen, J. & Korhonen, M. 1995. Ihmisen kehitys elämänkaaren näkökulmasta. Teoksessa Kuusinen, J. (toim.) *Kasvatuspsykologia*. 4. painos. Juva: WSOY, 95–138.
- Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola, & R., Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. Jyväskylä:Gummerus. 26-43.
- Laqueur, W. 2001. Left, Right and Beyond. The changing face on terror. Teoksessa. Hoge, J.F., JR & Rose, G. *How did this happen?* Public Affairs Ltd: Oxford. 71-82.
- Laqueur, W. 2001. *A history of terrorism*. Transaction Publishers: New Brunswick (U.S.A.)
- Marcia, J. 1980. Identity in adolescence. Teoksessa J. Adelson (toim.) *Handbook of adolescent psychology*. New York: Wiley, 159–187.
- Masini, E. 1993. *Why Futures Studies?* London: Grey Seal.
- Mikkonen, A. 2000. Nuorten tulevaisuuskuvat ja tulevaisuuskasvatus. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja. N:o 57. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

- Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa K.Mäkelä (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Painokaari Oy: Helsinki. 42-61.
- Paastele, J. 2005. Terrorismista ja terrorismin tutkimuksesta. Teoksessa J. Paastela (toim.): Terrorismi – Ilmiön tausta ja aikalaisanalyysijä. *niin&näin*- lehden kirjasarja 23'45. Eurooppalaisen filosofian seura. Juvenes Print: Tampere.17–100.
- Rautio,P. 1990. Terrorismin julkisuus. Järjestyksen illuusion järkyttäjistä kansalaisyhteiskunnan integraation ainekseksi. Pro Gradu tutkielma. Tiedotusopin laitos. Tampereen yliopisto
- Perttula, J. 1995. Kokemuksen tutkimuksen luotettavuudesta. Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja. Kasvatus 1, 39-47.
- Ronen, T., Rahav, G. & Appel, N. 2003. Adolescent Stress Responses to a Single Acute Stress and to Continuous External Stress: Terrorist Attacks. *Journal of Loss and Trauma*. Vol 8, 261- 282.
- Rubin, A. 1998. Images of the future of young finnish people. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Sarja D-2 : 1998. Turku: Kirjapaino Grafia.
- Rubin, A. 2000. Nuoret, murros ja tulevaisuus. *Futura* 2: 116-120.
- Rubin, A. 1998. Ote huomiseen. Tulevaisuuden tutkimus seura. Tulevaisuussarja 5. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Shaw, J.A. 2003. Children Exposed tao War/Terrorism. *Clinical Child and Family Psychology Review*. Vol 6: 4. 237-246.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (toim.) 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tynjälä, P. 1991. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja. Kasvatus 22, 387-398.

Uutislainaukset: Terrorismi, Wikipedia. Saatavana www-muodossa. Luettu 6.1.2006
< <http://fi.wikipedia.org/wiki/Terrorismi>>

Vesa,U. 2002. Mitä terrorismi on? Futura 4/2002. 6-14.

Visuri P. Maailmanpolitiikan muutos ja Suomi; arvio syksyn 2001 terrori-iskun vaikutuksista

Webel, C.P. 2004. Terror, Terrorism and Human condition. Palgrave Macmillan: New York.

Whalen, C-K., Henker, B., King, P.S., Jamner L.D. & Levine, L. 2003. Adolescents React to the Event of September 11, 2001: Focused Versus Ambient Impact. Journal of Abnormal Child Psychology. Vol 32: 1. 1-11.

Liite 1: Tehtävä nuorille

TEHTÄVÄ

Kirjoita vapaamuotoinen kirjoitelma, jonka aiheena on ”**Terrorismin vaikutus tulevaisuudenkuvaani**”. Kirjoitelmalle ei ole määrättyä pituutta, mutta toivon, että kirjoitat ainakin yhden sivun verran. Aikaa kirjoittamiseen on noin 45 minuuttia. Kirjoitelman kannalta kielioppi ei ole tärkeimmässä osassa, **keskity siis enemmän sisältöön kuin kielenlaatuun**. Kirjoitelmiin ei tarvitse laittaa nimeä, laita kuitenkin alkuun **ikäsi ja sukupuolesi** (esim. Tyttö, 16v.).

Voit halutessasi pohtia kirjoitelmassasi mm. seuraavia asioita:

- Millainen on tulevaisuuden maailma?
- Kenen kanssa elät ja mitä teet?
- Onko terrorismia? Miten se vaikuttaa sinun elämääsi?
- Vaikuttaako terrorismi tulevaisuutesi valintoihin tai arvoihisi?
- Terrorismin pelko, onko sitä?

Toivon, että jaksat todella miettiä asiaa ja kirjoitat rehellisesti. Kirjoitelmat ovat luottamuksellisia, kukaan muu kuin minä ei tule niitä lukemaan.

Kiitoksin; *Jenni Miettinen*

Liite 2: Opettajan näyttämä kalvo 1.

KALVO 1

HEI!

Olen Jenni Miettinen ja opiskelen Tampereen yliopistolla kasvatustiedettä. Opintoni ovat siinä vaiheessa, että vain lopputyö puuttuu. Siihen toivon nyt teidän apuanne. Teen lopputyöni terrorismin vaikutuksista nuorten tulevaisuudenkuviin. Toivon saavani teiltä aineiston tutkimukseeni! Alla olen lyhyesti eritellyt mitä terrorismilla ja tulevaisuudenkuvilla tarkoitan, jonka jälkeen on varsinainen tehtävänanto.

Tällä hetkellä **terrorismi** on hyvin ajankohtainen aihe. Se on lisääntynyt, raaistunut ja tullut koko ajan meitäkin lähemmäksi. Olet varmasti nähnyt ja kuullut uutisissa erilaisista pommi-iskuista tai muista terroriteoista. Voit yrittää muistella millaisia tunteita tällaiset uutiset sinussa herättävät.

Nuorten tulevaisuuskuvilla tässä yhteydessä tarkoitetaan sitä **millaisena sinä näet oman tulevaisuutesi**. Tulevaisuuskuvaan liittyvät mm. kysymykset mitä tulevaisuudessa teet, millaisessa maailmassa ja kenen kanssa elät, millaisia arvoja pidät tärkeänä sekä millaisia tunteita tulevaisuus herättää sinussa.

Liite 3: Opettajan näyttämä kalvo 2.

KALVO 2

TEHTÄVÄ

Kirjoita vapaamuotoinen kirjoitelma, aiheesta ”**Terrorismin vaikutus tulevaisuudenkuvaani**”. Kirjoitelmalle ei ole määrättyä pituutta, mutta toivon, että kirjoitat ainakin sivun verran. Aikaa kirjoittamiseen on noin 45 minuuttia. Kirjoitelman kannalta kielioppi ei ole tärkeimmässä osassa, **keskity enemmän sisältöön kuin kielenlaatuun**. Kirjoitelmiin ei tarvitse laittaa nimeä, laita kuitenkin alkuun **ikäsi ja sukupuolesi** (esim. Tyttö, 16v.).

Voit halutessasi pohtia kirjoitelmassasi mm. seuraavia asioita:

- Millainen on tulevaisuuden maailma?
- Kenen kanssa elät ja mitä teet?
- Onko terrorismia? Miten se vaikuttaa sinun elämääsi?
- Vaikuttaako terrorismi tulevaisuutesi valintoihin tai arvoihisi?
- Terrorismin pelko, onko sitä?

Toivon, että jaksat miettiä asiaa ja kirjoitat rehellisesti.

Kirjoitelmat ovat **luottamuksellisia**, kukaan muu kuin minä ei tule niitä lukemaan.

Suurin kiitoksin; *Jenni Miettinen*